

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

OCHRANA SPOTŘEBITELE

Vypracovala: Bc. Lucie Fojtová

Vedoucí práce: Ing. Martina Krásnická

České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lucie FOJTOVÁ**
Osobní číslo: **E13658**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Ochrana spotřebitele**
Zadávající katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je zhodnotit vývoj a současný stav bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů a jejich vliv na počet insolvenčních návrhů fyzických osob.

Rámcová osnova:

1. Úvod
  2. Metodika
  3. Přehled řešené problematiky
  4. Praktická část
  5. Výsledky a jejich diskuse
  6. Závěr
- Summary + Keywords v AJ
Seznam literatury
Seznam obrázků, tabulek a grafů
Seznam příloh
Přílohy

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **50-60 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Soukal, I. (2014). Základní bankovní služby a asymetrie informací z hlediska spotřebitele. Praha: Grada.

Dohnal, J. (2011). Spotřebitelský úvěr. Praha: Leges.

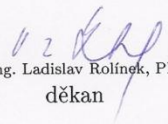
Dvořák, P. (1999). Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty. Praha: Linde.

Internetové zdroje.

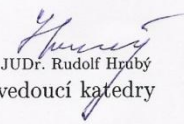
Periodika zabývající se tématem.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Martina Krásnická**
Katedra práva

Datum zadání diplomové práce: **28. ledna 2016**
Termín odevzdání diplomové práce: **15. dubna 2016**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13
370 05 České Budějovice (1)

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 28. ledna 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Třebíči dne 1. 4. 2016

.....

Bc. Lucie Fojtová

Poděkování

Děkuji tímto vedoucí mé diplomové práce Ing. Martině Krásnické za odborné vedení a cenné připomínky při realizaci této diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	8
2. Metodika	10
3. Vývoj – historie	12
4. Teoretická východiska	14
4.1. Poskytovatele spotřebitelských úvěrů	14
4.1.1. Obchodní banky	14
4.1.2. Nebankovní úvěrové společnosti	15
4.1.3. Ostatní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů	16
4.1.4. Lichva.....	17
4.2. Spotřebitelský úvěr.....	18
4.2.1. Charakteristika spotřebitelského úvěru.....	18
4.2.2. Druhy spotřebitelských úvěrů	19
4.2.3. Výhody a nevýhody spotřebitelského úvěru.....	20
4.2.4. Základní parametry spotřebitelského úvěru.....	21
4.3. Úvěrový proces	27
4.4. Právní úprava spotřebitelských úvěrů	33
4.4.1. Obecný právní rámec	33
4.4.2. Přípravovaná novela zákona o spotřebitelském úvěru.....	35
4.4.3. Přínos novely zákona	39
4.4.4. Insolvenční zákon	39
5. Analýza na trhu spotřebitelských úvěrů a jejich vývoj v posledních letech.....	41
5.1. Zadluženost domácností v ČR.....	41
5.2. Nebankovní spotřebitelské úvěry.....	42
5.2.1. Vývoj nebankovních spotřebitelských úvěrů.....	43
5.3. Bankovní spotřebitelské úvěry	44
5.3.1. Vývoj bankovních spotřebitelských úvěrů.....	45
5.3.2. Porovnání objemu bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů ..	45
6. Spotřebitelské úvěry a jejich vliv na počet insolvenčních návrhů fyzických osob .	47
6.1. Analýza spotřebitelských úvěrů a tím související insolvence FO v roce 2013	49
6.1.1. Obecná analýza bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů	49
6.1.2. Podrobnější analýza bankovních a nebankovních společností poskytující spotřebitelské úvěry	53

6.1.3.	Analýza profilu dlužníka.....	58
6.2.	Analýza spotřebitelských úvěrů a tím související insolvence FO v roce 2014	60
6.2.1.	Obecná analýza bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů	61
6.2.2.	Podrobnější analýza bankovních a nebankovních společností poskytující spotřebitelské úvěry	64
6.2.3.	Analýza profilu dlužníka.....	69
6.3.	Srovnání let 2013 a 2014.....	71
7.	Diskuse	76
8.	Závěr	77
9.	Summary.....	79
10.	Zdroje	80
11.	Seznam tabulek a obrázků.....	83

1. Úvod

V dnešní době je pro většinu lidí žít na dluh běžnou situací. Na finančním trhu je velká konkurence a spotřebitelům je nabízena škála finančních produktů a je nelehký úkol najít ten nejvýhodnější úvěr.

Spotřebitel by se neměl unáhlit při výběru spotřebitelského úvěru, ačkoliv by se na první pohled jevil nejvýhodněji. Široká nabídka umožňuje vybírat ze spousty dalších a pro potřeby spotřebitele i vhodnějších.

Důvod pro čerpání spotřebitelského úvěru může být různý. Nejčastější příčinou půjčování peněz je pořízení nového automobilu, zařízení domácnosti či dovolené. Objevují se i případy, kdy si domácnost vypůjčí peníze na splacení již dříve poskytnutého úvěru. Tím pádem se zvyšuje zadluženost domácností nebo spotřebitele, jakožto jednotlivce. Pak může nastat situace, kdy nejsou schopni hradit své závazky. Příčiny mohou být různé. Je tedy potřeba, aby se žadatel o úvěr orientoval v rozsáhlé nabídce úvěrů od různých finančních institucí, dokázal porovnat nabídky a vyhodnotit možná rizika a tím předcházel tak své neschopnosti splácet.

Neuvážené půjčování může vést až k osobnímu bankrotu. Tím, že si spotřebitel nezodpovědně nahromadí spotřebitelské úvěry a nesplácí měsíční poplatky, ohrožuje jak sebe, tak i svoji rodinu. Vyhlášení osobního bankrotu je pětiletá cesta, jak se dostat z dluhů. Při dobrém vyřízení úpadekového řízení dlužník nemusí uhradit veškeré dluhy, které mu vznikly. To je jedna z výhod oddlužení, část dluhů je odpuštěna. Dalším pozitivem je, že při rozhodnutí o úpadku soudem, je dlužník zaevidován v insolvenčním rejstříku, což vede až k zastavení exekucí. Negativem pro spotřebitele – dlužníka je výmaz z insolvenčního rejstříku až čtyři roky po uhrazení všech pohledávek v určené výši. Do té doby spotřebitel nemá šanci získat nový spotřebitelský úvěr či jiný úvěr v jakékoliv podobě.

Cílem diplomové práce je seznámit čtenáře se stručnou historií vývoje bankovníctví. Charakterizovat spotřebitelské úvěry a instituce poskytující tyto úvěry, přiblížit právní úpravu v České republice a nastínit nejdůležitější zákony. Avšak

hlavním cílem této diplomové práce je zanalyzovat zadlužování domácností a spotřebitelské úvěry a jejich vývoj na finančním trhu. Dále zhodnotit vývoj a současný stav bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů a jejich vliv na počet insolvenčních návrhů fyzických osob. Provést tři analýzy – obecnou a podrobnější analýzu bankovních a nebankovních institucí a analýzu profilu dlužníka. Závěrem práce porovnat a zhodnotit tyto prováděné analýzy.

2. Metodika

Metodický postup práce je založen na:

- seznámení se s tématem spotřebitelských úvěrů pomocí vhodného výběru a studia odborné literatury, právních předpisů a internetových stránek týkající se problematiky spotřebitelských úvěrů.
- studium dostupných internetových stránek a literatury, které se týkají oblasti historie a vývoje bankovníctví.
- studium odborné literatury a internetových stránek zaměřených na instituce poskytující spotřebitelské úvěry.
- prostudování právních norem týkající se spotřebitelských úvěrů.
- studium a vyhledávání statistických údajů na webových stránkách zaměřených na analýzu vývoje bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů

Na zpracování praktické části bylo vybráno 600 vzorků ze základního souboru s rozdělením na 2 roky – 300 vzorků s podáním insolventního návrhu roku 2013 a 300 vzorků s podáním insolventního návrhu roku 2014, na základě metody prostého náhodného výběru. Základní soubor představuje insolvenční rejstřík, který obsahuje přes 75000 spisů lidí v insolvenci. V náhodně vybraných vzorcích je zkoumána výše poskytnutých spotřebitelských úvěrů a jejich rok poskytnutí. Ne u všech spisů se dal vyčíst údaj o roku poskytnutí úvěru či výše úvěru. Tyto úvěry s neznámým údajem roku poskytnutí byly dány do samostatné skupiny pod názvem nezařazené úvěry. Spotřebitelské úvěry jsou dále rozděleny na bankovní, nebankovní a hypotéky.

Následně je provedena analýza podle roků poskytnutí spotřebitelských úvěrů. Počet a výše úvěrů je přiřazena k rokům jejich poskytnutí v členění podle institucí – bankovní, nebankovní a hypotéky. Další analýza je věnována samostatným institucím. Je proveden výčet všech bankovních a nebankovních společností, jež se ve zkoumaných vzorcích objevily. Společnosti jsou seřazeny podle kritéria počtu uzavřených smluv. Dalšími kritérii jsou celková výše poskytnutých spotřebitelských úvěrů a jejich průměrná výše připadající na počet uzavřených smluv a průměrná výše připadající na jednoho dlužníka. Třetí analýza je

věnována jednotlivým vzorkům. U každého dlužníka je zjištěn počet uzavřených smluv do roku podání insolventního návrhu, jejich celková výše a průměrná výše půjčky. U jednotlivých dlužníků je provedeno testování rozdílů. Tyto rozdíly představují počty let, které uplynuly mezi rokem poskytnutí úvěru a rokem podání insolvenčního návrhu a následně je zjištěn průměrný počet let.

Tyto tři analýzy – obecná analýza bankovních, nebankovních společností, podrobnější analýza institucí poskytující spotřebitelské úvěry a analýza profilu dlužníka, jsou provedeny jak u roku 2013, tak u roku 2014 podání insolventního návrhu. Na závěr empirické části práce je provedena komparace let 2013 a 2014 podle hodnotících kritérií, mezi něž patří počty uzavřených smluv, průměrné hodnoty, sumy úvěrů dle roku poskytnutí a stanovení pořadí bankovních a nebankovních institucí dle počtu uzavřených smluv.

V průběhu zpracování práce budu využívat tištěné a internetové zdroje zaměřené na spotřebitelské úvěry. V empirické části, pro získání dat, budu vycházet z insolventního rejstříku. Pro lepší přehlednost práce budu používat tabulky a grafy.

3. Vývoj – historie

Rozvoj oběhu peněz, směny a půjčování peněz se rozvíjelo v bankovníctví po tisíce let. Instrukce, které vykazují známky banky, se objevily již ve 3. tisíciletí před naším letopočtem. Patrně se jednalo o chrámy starověkých kultur, kde vklady byly například obilí nebo domestikovaná zvířata, později i mince z drahých kovů.

Nejstarší zmínky o půjčkách jsou z Babylonské říše, z dob Chammurapiho. Za vlády krále Chammurapiho byl sepsán tzv. Chammurapiho zákoník, bankovníctví bylo natolik rozvinuto, aby našlo umístění v tehdejších zákonech, které průběh půjček upravovaly (Jakubec, 2002).

Další záznamy o působnosti peněžníků a směnárníků jsou z Egypta, starověkého Řecka a Říma. Zajímavý poznatek ze starověkého Říma je, že pokud dlužník nedokázal splácet dluh svému věřiteli, stal se jeho otrokem. Toto ustanovení platilo od roku 326 př. n. l. (Jakubec, 2002).

V období Nizozemské revoluce v roce 1609 docházelo k vzniku moderní banky v Amsterdamu. O pár let později byla založena na podobném principu Hamburská banka, jejíž kapitál sloužil k pomoci rozvoje obchodu v oblasti Severního a Baltského moře. V druhé polovině 17. století ve střední a severní Evropě vznikaly další banky. V 18. století bylo bankovníctví rozvinuto i ve Francii. V napoleonské Francii vznikla Banque de France existující až do dnes.

V minulém století došlo k rozmachu bankovních domů a bankovníctví se začalo vyvíjet k ucelenému systému. Silnější trend k formování mezinárodních bankovních systémů se objevil ve 20. století. K velkému rozvoji bankovníctví dochází od 20. let minulého století, například v té době v Anglii vznikly dnes nejznámější banky. Rozvoj amerického bankovníctví byl nastartován objevením nálezů zlata v Kalifornii. V této době vzniklo osm z dvanácti předních bank (Šenkýřová, 1997).

Na českém území v první polovině 19. století funkci bank plnili soukromí směnárníci. V Praze, v roce 1824, byla založena Česká spořitelna. V roce 1883 vznikl významný Poštovní spořitelní ústav, který shromažďoval úspory střadatelů. Významné byly také kempeličky (úvěrová družstva) a občanské záložny. Ústřední bankou úvěrové soustavy v českých zemích, v roce 1890, byla Zemská banka království Českého, která

byla založena jako nevýdělečná veřejná instituce. Došlo k rozvoji akciových obchodních bank, objevily se tzv. filiálky (pobočky) vídeňských bank, vznikly i české banky, např. Česká průmyslová banka, Živnostenská banka, Pražská úvěrní banka aj. Velký proces akvizic a fúzí komerčních bank nastal v roce 1918 po vzniku republiky. Převážně poskytovaly eskont směnek, úvěrové obchody a účastnily se obchodů na burze (Šenkýřová, 1997; Jakubec, 2002).

V roce 1990 byl bankovní reformou vytvořen dvoustupňový bankovní systém, kde v čele stála Česká národní banka. Po roce 1990 se novou oblastí českého bankovníctví stala bankovní regulace a dohled, který vznikl na základě principů vyspělých ekonomik (Šenkýřová, 1997; Jakubec, 2002).

Nynější bankovní systém v ČR může být považován za moderně fungující a stabilní odvětví.

4. Teoretická východiska

4.1. Poskytovatele spotřebitelských úvěrů

V různých podobách poskytují jak banky, tak i nebankovní společnosti svým klientům spotřebitelské úvěry na pokrytí jejich finančních potřeb. Spotřebitelské úvěry může získat každý, fungují jednoduše, avšak u jednotlivých společností jsou podmínky pro poskytnutí spotřebitelského úvěru odlišné. Ale jednotnou podmínkou u všech institucí poskytujících tyto úvěry je, že žadatel musí být občanem České republiky či cizincem, který má trvalý pobyt v České republice. Následuje obecná charakteristika těchto finančních institucí.

4.1.1. Obchodní banky

Nejvýznamnějším zprostředkovatelem v tržní ekonomice jsou obchodní banky. Mezi hlavní činnosti bank patří zprostředkování finančních prostředků mezi ekonomické subjekty. Banky mají specifické rysy, jimiž se odlišují od ostatních podniků. Zákon č. 21/1992 Sb.,

o bankách definuje banku jako právnickou osobu se sídlem v ČR, založenou jako akciová společnost, mající bankovní licenci, přijímající vklady od veřejnosti a poskytující úvěry (Soukal, 2014).

Obchodní banka má řadu funkcí, jednou z nich je finanční zprostředkování, tj. že přijímá vklady a následně je alokuje formou úvěrů. Snahou je, aby tato následná alokace byla na ziskovém principu a umístila finance tam, kde ji přinesou zhodnocení a to při určité míře rizika. Emise bezhotovostních peněz je další funkcí. V podobě zápisu na bankovních účtech emitují banky peníze svým klientům. Třetí funkce je realizace bezhotovostního platebního styku, kterou provádí přes účetní převody. Banky jsou natolik významné, že je jim věnována zvláštní pozornost. Přísná regulace a dohled je nezbytností pro správné fungování bank. Regulace je prosazování a koncipování pravidel a dohledem se rozumí kontrola, zda jsou tato pravidla dodržována. Tyto funkce vykonává Česká národní banka (Soukal, 2014).

Bankovní úvěrové produkty

Základním produktem obchodních bank je poskytování úvěrů svým klientům na pokrytí finančních potřeb. Pokud se mluví o peněžním úvěru, to banka klientovi zapůjčuje finanční prostředky přímo nebo jsou závazkové úvěry, zde se jedná o určitou garanci, kterou se banka zavazuje splnit klientovi závazky v případě, že tak neučiní sám (Štefan, 2009).

Peněžní úvěr může být například eskontní úvěr, lombardní úvěr, kontokorentní, hypoteční či spotřebitelský úvěr. Detailní členění peněžních úvěrů je velice rozsáhlé, ale v této práci není pro naše potřeby podstatné.

V samostatné kapitole této diplomové práce je věnována pozornost spotřebitelským úvěrům, které jsou určeny fyzickým osobám, jakožto nepodnikajícím subjektům.

Zákony vztahující se k bankovnímu sektoru

- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška České národní banky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry
- Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů

4.1.2. Nebankovní úvěrové společnosti

Nebankovní společnosti podnikající dle živnostenského oprávnění jsou taktéž jedni z těch, kteří působí na trhu spotřebitelských úvěrů. Tyto společnosti jsou poskytovateli tzv. rychlých půjček. Na trhu lze shledat jak regionální, tak i celostátní

společnosti. Z názvu je patrné, že nepatří do bankovního sektoru, ale podnikatelského. Na jejich činnost dohlíží Česká obchodní inspekce, nikoliv Česká národní banka, jak je tomu u komerčních bank (Soukal, 2014).

Jejich činnost je zaměřena zejména na úvěrové služby a produkty. Nemají oprávnění k přijímání vkladů od veřejnosti. Udržují si významnou pozici na trhu spotřebitelských úvěrů. Mezi své výhody řadí snadnou dostupnost úvěrů, rychlé zpracování a vyřízení klientovi žádosti (Soukal, 2014).

Úvěrové produkty nebankovních úvěrových společností

Nebankovní úvěrové společnosti řadí mezi svoji nabídku především drobné půjčky a úvěry. Lze zapůjčit nízké částky např. na spotřební zboží, či částky vysoké např. na rekonstrukci nemovitosti. Některé společnosti poskytnou kreditní kartu, z které je možné peněžní prostředky čerpat nebo přímo v místě prodeje je možné prostřednictvím spolupráce s obchodním řetězcem sjednat prodej na splátky. Nejvíce rozšířený produkt je spotřebitelský úvěr určený fyzickým osobám, které nejsou podnikateli. Úvěry mohou být označeny různými názvy, např. „půjčka na cokoli“, „osobní úvěr“, „rychlá půjčka“ a jiné, ale věcný obsah bývá podobný (Soukal, 2014).

4.1.3. Ostatní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů

Na trhu spotřebitelských úvěrů působí také drobní podnikatelé podnikající na základě živnostenského oprávnění, kteří propůjčují peníze veřejnosti.

Družstevní záložny, to je další možná alternativa poskytovatelů spotřebitelských úvěrů. Jsou to finanční instituce, u nichž dohled vykonává Česká národní banka a fungují na principu členství. Znamená to, že klientem této družstevní záložny může být pouze osoba, která uhradí vstupní vklad, někdy též zápisné a stane se tedy jejím členem. Produkty a služby družstevní záložny jsou podobné produktům a službám obchodních bank. Svému členovi můžou poskytnout úvěr, záruku, mohou přijmout vklady či zprostředkovat platební styk apod.. U jednotlivých záložen je nabídka úvěrů různá, což se odvíjí od individuálního přístupu k žadateli a jeho požadavkům (Soukal, 2014).

4.1.4. Lichva

Lichvářskou činnost v českém právu upravuje Nový občanský zákoník (NOZ) a trestní zákoník. Lichvou podle práva nejsou pouze velmi vysoké úroky a úvěry, ale NOZ rozšířil smysl lichvy, a to že se jedná i o zneužití situace.

Podle NOZ v § 1796 se lichvou rozumí uzavření smlouvy, kdy při jejím uzavření jedna smluvní strana zneužívá rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo rozrušení druhé strany s cílem získat prospěch, jehož hodnota by byla v hrubém nepoměru.

O lichvě můžeme mluvit tehdy, pokud jsou splněny zároveň tři podmínky:

- plnění získané lichvářem musí být v hrubém nepoměru s tím, co plnil on,
- druhá strana jedná nezkušeně, v tísně apod.,
- zneužití prospěchu této nezkušenosti a dalších okolností protistranou.

Hrubý nepoměr může být spekulativní a záleží na okolnostech a každém soudu, jak jednotlivý případ posoudí. Hrubý nepoměr se uvádí okolo 70 % úroku ročně, avšak soud může stanovit hrubý nepoměr u úroků vyšších i nižších (Hájková, 2014).

Pojem lichvy v § 218 dle trestního zákoníku: *„Kdo zneužívá něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti“* (Trestní zákoník).

Protože právní úprava lichvářství jednoznačně nestanovuje výši úroků, potom kvalita řešených případů bude záležet na jednotlivých soudech.

4.2. Spotřebitelský úvěr

Pro nepodnikající fyzické osoby je spotřebitelský úvěr jeden z nejrozšířenějších typů úvěrů. U bank a nebankovních úvěrových společností se jedná o základní úvěrový produkt.

4.2.1. Charakteristika spotřebitelského úvěru

Spotřebitelský úvěr můžeme charakterizovat jako účelové či neúčelové poskytnutí peněžních prostředků klientovi bankou, nebankovní úvěrovou společností nebo osobou, která má živnostenské oprávnění.

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru definuje spotřebitelský úvěr jako *„odloženou platbu, půjčku, úvěr nebo jinou obdobnou finanční službu poskytovanou nebo přislíbenou spotřebiteli věřitelem nebo zprostředkovatelem.“* Zákon také vysvětluje pojmy spotřebitel a věřitel. Spotřebitel je chápán jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Věřitel je vymezen jako osoba poskytující úvěr v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání (Zákon o spotřebitelském úvěru).

Jak je patrné z definice zákona, do skupiny spotřebitelských úvěrů patří ty úvěrové produkty, které jsou určeny domácnostem a soukromým osobám sloužící na pořízení spotřebního zboží (např. nového či ojetého automobilu, elektroniky, vybavení domácnosti apod.), na úhradu služeb (např. studium, dovolená apod.) či rekonstrukci nebo modernizaci nemovitosti, která nemá podnikatelský charakter. Poskytnutí spotřebitelského úvěru může být ve formě hotovosti, postupným nebo jednorázovým bezhotovostním převodem na účet žadatele, též k vyplacení může dojít prostřednictvím šeku nebo se klientovi založí kontokorentní účet (Česká obchodní inspekce; Polouček a kol., 2013).

Základní rozdíl mezi komerčním a spotřebitelským úvěrem je fakt, že osoba, která čerpá spotřebitelský úvěr, neprodukuje přímo zdroje na jeho splácení. Prvotní zdroj na splácení úvěru je běžný příjem klienta. Kdežto u komerčních úvěrů plyne cash

flow, z něhož je úvěr splácen. Další odlišností komerčních a spotřebitelských úvěrů je průměrná výše poskytovaných úvěrů, u spotřebitelského úvěru je nižší než u komerčních (Černochovský, & Teplý, 2011).

Jelikož dochází k velkému poskytování spotřebitelských úvěrů, je zde snaha snižování nákladů na obsluhu. Ať už jde o výši úročení, dobu splatnosti nebo způsob úročení, podmínky pro poskytování jsou standardizovány. Je také snaha o co nejjednodušší průběh úvěrového procesu, ať už se jedná o hodnocení klientovi bonity, žádosti o úvěr či schválení úvěru (Česká obchodní inspekce, Černochovský, & Teplý, 2011).

4.2.2. Druhy spotřebitelských úvěrů

U spotřebitelských úvěrů, podobně jako u komerčních, neexistuje jednotná klasifikace. Podle Dvořáka v jeho publikaci Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty můžeme obecně spotřebitelské úvěry rozčlenit na revolvingové, splátkové, hypoteční a ostatní.

Revolvingový spotřebitelský úvěr – jedná se o krátkodobý spotřební úvěr, který se poskytuje formou úvěrového rámce na běžný účet klienta. Klient může čerpat úvěr do tohoto rámce a úroky platí pouze za skutečně čerpaný úvěr. Podmínkami pro získání úvěru je zpravidla stabilní příjem, důvěryhodnost apod. Výše úvěrového rámce se obvykle odvíjí od čistého příjmu klienta. Revolvingový úvěr má účelový charakter a lze ho použít na financování oběžných prostředků.

Splátkový úvěr – je typický pravidelným splácením úvěru a úroků. Obvykle mívají účelový charakter a lze je použít na financování nákupu zboží dlouhodobé spotřeby. Může být poskytnut jako přímý nebo nepřímý úvěr. U přímého splátkového úvěru vzniká úvěrový vztah mezi klientem a bankou, u nepřímého úvěru vstupuje mezi banku a klienta prostředník, který prodává zboží klientovi a zároveň zprostředkovává poskytnutí úvěru.

Jiné druhy spotřebitelských úvěrů – jsou typické tím, že jejich splácení neprobíhá v pravidelných splátkách, ale najednou. Úvěry jsou označovány jako

nesplátkové. Slouží jako překlenovací úvěr při jednorázové potřebě peněžních prostředků.

Jiné členění úvěrových produktů

Podle účelovosti

- *Neúčelový úvěr* – úvěr je klientovi poskytován převodem na jeho bankovní účet nebo vyplacen v hotovosti. Z názvu vyplývá, že klient nemusí dokládat, na co budou peněžní prostředky použity. Výše úvěru a počet splátek jsou přesně stanoveny. Neúčelový úvěr je vhodný např. k pokrytí výdajů mimořádné události domácnosti, tedy k překonání přechodného nedostatku hotovosti.
- *Účelový úvěr* – tento typ úvěru je klienty využíván především k zaplacení ceny zboží nebo služby v místě prodeje. Úvěr lze poskytnout i na jiný záměr klienta, např. modernizace bytu. Jeho výše odpovídá financovanému účelu. Stejně jako u neúčelového úvěru, je jeho výše a počet splátek přesně stanoven. Úvěr se využívá v případě, že klient nemá možnost uhradit svoji neodkladnou potřebu v hotovosti. Tímto úvěrem lze uhradit i dřívější závazky klienta u jiných věřitelů.

Podle typu výplaty – můžeme rozdělit úvěry na hotovostní a bezhotovostní.

Podle zajištění – zajištěný úvěr, jehož úhrada je zajištěna zástavním právem nebo jiným obdobným právem, pro případ klientovy neschopnosti splácet. Nezajištěný úvěr, u jehož vrácení se nepožaduje zajištění. Nezajištěné úvěry se poskytují zpravidla vybraným klientům a do určité výše.

Podle doby splatnosti rozdělíme úvěry na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé.

Podle poskytovatele úvěru rozdělíme úvěry na nebankovní a bankovní.

4.2.3. Výhody a nevýhody spotřebitelského úvěru

Jednou z největších výhod spotřebitelského úvěru je to, že klient může okamžitě uspokojit své současné potřeby bez nutnosti dlouhodobějšího spoření. Jednorázová platba se rozdělí na měsíční splátky.

Na druhé straně spotřebitelský úvěr má i své nevýhody, mezi něž můžeme zařadit to, že klient zaplatí více, než si půjčí z důvodu, že zapůjčená částka je navýšena o úrok. Žadatel musí většinou doložit svůj pravidelný příjem a jeho výši. Než se žádost o úvěr zpracuje, tak to nějakou dobu trvá, avšak pokud je vyřízení ihned, úvěr je dražší. Někdy banka vyžaduje i zajištění úvěru, žadatel si musí sehnat ručitele nebo úvěr zajistit jiným způsobem, třeba majetkem.

4.2.4. Základní parametry spotřebitelského úvěru

Účelovost

Pokud chce klient získat úvěr na libovolnou věc, či musí doložit použití úvěru, pak se tyto úvěry rozdělují na účelové a neúčelové. Zda banka vyžaduje doložení použití úvěru, hovoříme o účelovém úvěru, který je klienty využíván zejména na nákup spotřebního zboží. Banky zpravidla vyplácí účelové úvěry bezhotovostně, převodem na prodejčův účet po postoupení faktury klientem.

Neúčelové úvěry oproti účelovým mají vyšší úrokové sazby, avšak mohou být klientem použity na jakýkoliv účel, banka nevyžaduje doložení o použití úvěru. Poskytnuté peníze mohou být klientovi poskytnuty ve formě hotovosti nebo bezhotovostním převodem.

Minimální a maximální výše úvěru

Jednotlivé banky poskytují spotřebitelské úvěry v různé výši. Minimální výše úvěru se hýbe od neurčité minimální sumy až po asi 100 000,- Kč (většinou u úvěrů poskytnutých za účelem financování nemovitosti). Maximální výše spotřebitelského úvěru se hýbe od částky 75 000 Kč až po sumu, která je formulována schopností klienta spotřebitelský úvěr splácet. U nezajištěných neúčelových úvěrů a u úvěrů poskytnutých v hotovosti, většinou banky poskytují nižší maximální výši. Maximální výše též závisí

na bonitě klienta, jeho schopnosti splácet úvěr, výše může být ovlivněna vlastnostmi konkrétního úvěrového produktu a dalšími podmínkami, které si poskytovatel úvěru stanoví (AFIZ).

Doba splatnosti a způsob splácení spotřebitelského úvěru

Doba splatnosti úvěru určuje dobu, do které musí klient úvěr splatit a to včetně úroků. V případě, že by doba splatnosti úvěru nebyla v úvěrové smlouvě sjednána, pak by byl úvěr splatný do jednoho měsíce od data, kdy byl žadatel bankou požádán o jeho navrácení. Zákon umožňuje vrátit zapůjčené finanční prostředky ještě před lhůtou splatnosti úvěru, zda za toto předčasné splacení banka vyžaduje nějaký poplatek, je ošetřeno ve smlouvě (Dvořák, 1999).

Způsob splácení úvěru je též uveden ve smlouvě o úvěru. Sumu, kterou klient platí bance (či nebankovní instituci) lze rozložit na dvě části – úrok a úmor (splátka). Varianty způsobu splácení úvěru jsou následující: (Finanční gramotnost, 2012)

- Úvěr je splacen najednou na konci doby splatnosti úvěru, úroky jsou však splatné na konci dohodnutých period.
- Úvěr s výpovědní lhůtou je splatný najednou po uplynutí výpovědní lhůty od vypovězení úvěru, úroky jsou splatné na konci dohodnutých period.
- Úvěr s průběžným splácením je úvěr, který je splácen klientem průběžně, ale nepravidelně.
- Úvěr splácený v pravidelných splátkách, u něhož je stanovena pevná částka jako výše ročního úmoru a se splátkami jsou zároveň splatné i úroky.

Klient má povinnost platit úroky plynoucí ze spotřebitelského úvěru a to je za dobu od poskytnutí do vrácení finančních prostředků.

Zajištění spotřebitelského úvěru

Řádné a včasné splácení úvěru je v zájmu každého poskytovatele úvěru. Ti se snaží vyloučit, resp. minimalizovat riziko spojené s poskytnutím úvěru a předejít tomu,

že by mohli o zapůjčené peníze přijít. Aby mohli uspokojit své pohledávky vůči klientům, využívají řadu nástrojů k zajištění úvěru. Zajištění má být tím více kvalitnější, čím se stupňuje délka splatnosti úvěru a rostoucí míra rizika. Mezi nástroje zajištění úvěru patří prověření úvěrové bonity, výše úvěru je limitována pro jednotlivé klienty, skrze konsorciální úvěry diverzifikovat riziko, kontrolování úvěrového objektu a subjektu, úvěrové záruky, prostřednictvím nichž se banka chrání proti neplnění závazku vůči ní (Polouček, 2013).

Tyto úvěrové záruky se dají rozdělit na osobní a věcné. V osobním zajištění vystupuje ještě další osoba, fyzická či právnická osoba, která ručí za klientovu pohledávku. U věcného zajištění má banka právo na určité majetkové hodnoty příjemce úvěru, je to např. zástavní právo k movitým věcem, cenným papírům, k nemovitostem či cese pohledávek (Dvořák, 1999; Polouček a kol, 2013)).

Poplatky spojené s úvěrem

Banky či nebankovní instituce mají nárok za poskytnutí úvěru na úroky, případně jiné poplatky plynoucí z úvěrové smlouvy, např. sankční poplatky. Pokud jsou porušeny podmínky úvěru, mají poskytovatelé nárok na poplatky, např. kvůli prodloužení splátek úvěru, jiný poplatek může být za vedení úvěru či za předčasné splacení zapůjčených peněz (Dabs, a.s., 2015).

Obecně můžeme poplatky rozčlenit na jednorázové a opakované. Jednorázové poplatky jsou spjaty s posouzením, zpracováním a vyřízením úvěru, opakované poplatky se vztahují k následnému vedení a správě úvěru. Jiné členění poplatků je běžné a mimořádné poplatky. Běžným poplatkem je např. poplatek za vyřízení žádosti, za vedení úvěrového účtu nebo náklady na pojištění, jsou to poplatky související se standardním průběhem úvěru. Při odchýlení klienta od smluvních podmínek jsou hrazeny mimořádné poplatky, jde např. o úroky z prodloužení, upomínky a výzvy, smluvní pobyty aj.

Úroková sazba

Úroková sazba a tedy i úrok je jeden z důležitých faktorů, který zajímá banku, tak i klienta. Pro obě dvě strany úvěrového vztahu je důležitá výše úrokové sazby, důležitou stránkou je i způsob úročení. Z pohledu banky je způsob úročení jednou z determinant úrokového rizika banky, žadateli (dlužníkovi) určuje jeho úrokové náklady (Dvořák, 1999).

Úroková sazba je měřítkem ceny peněz. Určuje, jakou část zapůjčené částky (jistiny) musí dlužník zaplatit poskytovateli za úvěr za stanovenou dobu. Bankovní úrokové sazby se odvíjejí od úrokových sazeb na mezibankovním trhu, a ty reagují na základní úrokové sazby centrální banky (Peníze.cz, 2015; Štefan, 2009).

Z pohledu ekonomického se úrokové sazby rozdělují na nominální a reálné úrokové sazby. Nominální úroková sazba je sazba, která je uváděna ve smlouvách o úvěru nebo v reklamách na spořicí půjčky a produkty. Reálná úroková sazba ukazuje, jak se změní kupní síla vložených či zapůjčených peněz (Peníze.cz, 2015; Štefan, 2013).

V úvěrové smlouvě je stanovena úroková sazba a to buď fixním či pohyblivým způsobem. Pevná (fixní) úroková sazba je stanovena po celou dobu trvání úvěru fixně. Tuto fixní úrokovou sazbu nelze jednostranně měnit. Pohyblivá úroková sazba se může během doby trvání úvěru měnit. Způsob změny úrokové sazby může mít bezprostřední vazbu na určitou úrokovou míru. To se děje tak, že se mění úroková sazba z úvěru současně se změnou úvěrové sazby, na kterou je vázána. Bývá označována jako floatingrate (Dvořák, 1999; Štefan, 2009).

Druhý způsob změny úrokové sazby je, že úroková sazba má vazbu na určitou tržní referenční úrokovou sazbu, kterou je vybraná tržní úroková sazba a termíny přizpůsobování jsou předem stanoveny. Úroková sazba se mění v pravidelných intervalech a přizpůsobuje se výši referenční úrokové sazby, která je platná k začátku intervalu. Mezi referenční úrokové sazby patří např. sazby typu LIBOR, PRIBOR, FIBOR, PIBOR aj. Tato pohyblivá úroková sazba je označována jako variablerate (Dvořák, 1999; Štefan, 2009).

Úroková sazba není příliš vhodný ukazatel srovnání nabízených úvěrů, neboť poskytovatelé často uvádějí úrokové sazby vypočítané na rozdílné časové bázi (měsíční, roční apod.). Jinou nevýhodou tohoto ukazatele je to, že nezohledňuje další náklady spojené s úvěrem (např. různé poplatky).

Roční procentní sazba nákladů

Roční procentní sazba nákladů (dále jen RPSN) je ekonomický ukazatel vypovídající o úrovni platebních podmínek úvěru. RPSN jsou celkové náklady úvěru pro spotřebitele, které jsou vyjádřeny jako roční procentní podíl z celkové výše spotřebitelského úvěru. Zda je spotřebitelský úvěr pro žadatele výhodný, lze posoudit právě prostřednictvím RPSN, skrze ni může spotřebitel porovnat nabízené spotřebitelské úvěry. Zákon o spotřebitelském úvěru ukládá povinnost poskytovatelům spotřebitelských úvěrů informovat žadatele o výši ukazatele. Mělo by platit, že čím vyšší je hodnota ukazatele RPSN, tím je spotřebitelský úvěr dražší. RPSN zohledňuje časovou hodnotu peněz.

Zákon o spotřebitelském úvěru v příloze č. 5 definuje RPSN jako „*současnou hodnotu všech nákladů spotřebitele sjednaných mezi věřitelem a spotřebitelem ve smlouvě, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr a počítá se na roční bázi.*“ Jinak řečeno, RPSN by měla zahrnovat všechny náklady, které jsou spojeny s úvěrem. Jde o poplatky související s posouzením a zpracováním žádosti, administrativní poplatky, poplatky za vedení účtu, pokud jsou značně vysoké, poplatky za správu úvěru, poplatky za převod peněžních prostředků a jiné poplatky. Avšak například sankce za nesplacení úvěru se do výpočtu zahrnovat nemusí. Ale je potřeba, aby byl spotřebitel na toto upozorněn.

Jak je možno odvodit, ukazatele RPSN nemůžeme ztotožňovat s ukazatelem roční úroková sazba. Oba ukazatele mají odlišné vzorce, tudíž jednomu konkrétnímu spotřebitelskému úvěru bude náležet jistá hodnota roční úrokové míry a jiná hodnota ukazatele RPSN.

V zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru je uveden vzorec pro výpočet ukazatele RPSN. Je však výhodnější k výpočtu využít počítačový program, neboť vzorec se počítá pomocí metody opakovaných aproximací (Česká obchodní inspekce).

Vzorec pro výpočet roční procentní sazby nákladů je rovnice, kde na levé straně je celková současná hodnota čerpání úvěru a na pravé straně rovnice je celková současná hodnota splátek a plateb poplatků.

$$\sum_{k=1}^m C_k (1 + X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1 + X)^{-s_l}$$

- Kde: X je RPSN,
 m je číslo posledního čerpání,
 k je číslo čerpání, proto $1 < k < m$
 C_k je částka čerpání k ,
 t_k je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každého následného čerpání, proto $t_1=0$,
 m' je číslo poslední splátky nebo platby poplatků,
 l je číslo splátky nebo platby poplatků,
 D_l je výše splátky nebo platby poplatků,
 S_l je interval vyjádřený v letech a zlomcích roku mezi datem prvního čerpání a datem každé splátky nebo platby poplatků.

4.3. Úvěrový proces

Úvěrový proces je proces, který začíná prvotním setkáním žadatele s bankou až po splácení úvěru. Úkon předcházející uzavření úvěrové smlouvy je prvotní rozhovor klienta s bankou a vyslyšení jeho požadavků.

Žádost o úvěr

Klient v pobočce banky předkládá žádost o úvěr. Většina bank má k dispozici formuláře, které usnadní klientovi sestavit svoji žádost tak, aby vyhovovala jeho potřebám. Obsah žádosti se může u jednotlivých bank lišit, avšak základními náležitostmi žádosti o úvěr jsou:

- identifikační údaje žadatele,
- předmět podnikání, doklad o oprávnění k podnikatelské činnosti,
- informace o dosavadní podnikatelské činnosti,
- účelovost úvěru,
- návrh čerpání a splácení úvěru,
- výše a měna úvěru,
- podrobná předpověď finančního a důchodového vývoje po celou dobu trvání úvěru,
- možnosti zajišťovacích instrumentů (Česká obchodní inspekce; Štefan, 2009).

Sestavení žádosti nemusí být snadná záležitost, je tedy vhodné konzultovat s bankou, zda vůbec poskytnutí úvěru přichází v úvahu vzhledem k vlastnostem a požadavkům klienta. Jednou z podmínek poskytnutí úvěru bývá to, že žadatel musí mít u banky, u které žádá úvěr, veden účet. Stav běžného účtu je pro banku známkou bonity klienta.

Pokud jsou podmínky banky klientem splněny, banka vyhodnotí žádost o úvěr kladně a dohodne s ním podrobné podmínky, které budou uvedeny ve smlouvě o úvěru.

Smlouva o úvěru

Po dohodnutí podmínek úvěru je sepsána úvěrová smlouva. Ta zakládá právní vztah mezi klientem jakožto dlužníkem a bankou – věřitelem. Obsahem smlouvy o úvěru je závazek banky, že předá peněžní prostředky na žádost klienta a závazek klienta splatit přijaté peněžní prostředky a zaplatit úroky.

Smlouva by měla obsahovat tyto základní náležitosti:

- smluvní strany,
- výše a měna úvěru,
- lhůta, ve které se bude úvěr čerpat,
- účel úvěru – sjednán pouze u účelových úvěrů,
- způsob splácení a doba splatnosti,
- výše a způsob stanovení úrokové míry,
- zajišťovací instrumenty,
- roční procentní sazba nákladů (Česká obchodní inspekce).

Dalšími náležitostmi jsou:

- výše a počet plateb,
- poplatky vyplývající ze smlouvy,
- informace o právu odstoupení od smlouvy,
- informace o právu na předčasné splacení úvěru,
- informace o možnosti mimosoudního řešení sporů,
- označení příslušného dozorového orgánu.

Pokud by některá z informací ve smlouvě nebyla uvedena, neznamená to neplatnost smlouvy, avšak pokud spotřebitel tuto skutečnost prosadí u poskytovatele úvěru, potom se spotřebitelský úvěr úročí ve vyšší diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy uveřejněnou centrální bankou a to od počátku trvání úvěru.

Způsoby, jak může úvěrová smlouva zaniknout, jsou:

- řádné splacení úvěru a úroků,
- dohodou,
- odstoupení od smlouvy,
- výpověď.

Hodnocení bonity žadatele o spotřebitelský úvěr

Důvod, proč banky zjišťují bonitu klienta je, že při poskytnutí finančních prostředků podstupují určité riziko toho, že příjemce úvěru nebude plnit závazek řádně a včas nebo úvěr vůbec neuhradí. Toto riziko se nazývá úvěrové riziko. Aby banka předcházela úvěrovému riziku, musí se nějakým způsobem proti němu bránit a zajišťovat (Bučková, 2013).

Jednou z možností snižování úvěrového rizika je to, že banka poskytne úvěr jen těm žadatelům, u kterých je dostatečně vysoká pravděpodobnost splácení úvěru.

Banka si zjišťuje u každého žadatele o úvěr jeho schopnost splácet poskytnutý úvěr, tedy jeho bonitu. Bonitu zjišťuje pomocí scoringu. Pojem scoring lze charakterizovat jako komplexní systém hodnocení klienta podle stanovených kritérií (Bučková, 2013).

Klientova bonita je ovlivňována řadou faktorů. Jsou posuzovány klientovi osobní údaje – pohlaví, věk, rodinný stav, počet vyživovaných dětí, dosažené vzdělání. Banka dále posuzuje trvalé příjmy (mzda zaměstnance, příjmy z podnikání, důchodové příjmy apod.). Do výpočtu bonity vstupují i pravidelné výdaje žadatele. To může být např. nájemné, pojistné (životní pojištění, pojištění domácnosti apod.), penzijní připojištění, příspěvky na stavební spoření, alimenty a další. Též se započítávají splátky úvěrů, které klient dluží. Pokud má žadatel sjednán kontokorentní účet či je držitelem kreditní karty, potom je jeho bonita dále ovlivněna úvěrovými limity (Bučková, 2013).

Od zjištění bonity klienta se odvíjí stanovení úrokové sazby. Je pravidlem, že čím vyšší bonitu má klient, tím nižší úrokovou míru z úvěru od banky dostane a naopak.

Banky tak činí proto, že čím nižší bonitu má žadatel, banka podstupuje vyšší riziko a jako kompenzaci si stanovuje vyšší úroky (Bučková, 2013).

V případě, že klientova bonita není dostačující, existují možnosti, jak si ji zvýšit. Nejčastějším způsobem je přizvání úvěrového spolužadatele nebo ručitele. Úvěrový spolužadatel vystupuje vůči bance jako spoludlužník a má stejnou odpovědnost za splácení úvěru jako dlužník. Pokud si žadatel vybere ručitele a úvěrový dlužník není schopen splácet, banka bude vyžadovat splácení úvěru po ručiteli (Dumrealit.cz).

Banky využívají *úvěrové registry* pro stanovení bonity klienta, na základě nichž posuzují žadatelovu platební morálku a úvěrovou historii. V úvěrových registrech se dají zjistit informace typu, zda je žadatel v prodlení se splátkami leasingu, úvěrů nebo třeba zda se opožděje s platbami pro mobilní operátory (Dumrealit.cz).

Pojištění proti neschopnosti splácet

V úvěrové smlouvě si může žadatel sjednat i pojištění proti neschopnosti splácet. I když pojištění nabízí banky, úvěr je pojištěný u některé z pojišťoven. Toto pojištění má své výhody i nevýhody. Výhodou je, že klient platí pojišťovně za to, že pokud není schopen splácet úvěr, převezme povinnost za něj. Nevýhodou může být to, že klient za pojištění v součtu zaplatí vysokou částku. Otázkou tedy je, zda se toto pojištění finančně vyplatí, když úvěr v závěru podraží o stovky (tisíce) korun. Pojištění neschopnosti splácet zahrnuje kombinace krytí na smrt, invaliditu III. stupně, pracovní neschopnost a ztrátu zaměstnání (Buřinská, 2015).

Výše pojištění závisí na pojištěném riziku a výši úvěru. Protože častěji hrozí žadatelům ztráta zaměstnání či dlouhodobá pracovní neschopnost, je toto krytí nabízeno v dražších variantách. Riziko smrti či invalidity III. stupně je nejlevnější varianta pojištění (Buřinská, 2013).

V případě, že se klient ocitne v dlouhodobé pracovní neschopnosti nebo přijde o práci, pojišťovna za něj obvykle zaplatí maximálně 12 měsíčních splátek, a to pouze, pokud jeho pracovní neschopnost či nezaměstnanost trvá déle než určitou dobu, podle podmínek stanovených pojišťovnou. Pojištěný klient musí prokázat, že práci hledá, až pak má nárok na pojistné plnění. Jak klient začne mít opět pracovní poměr nebo

pojištěná doba uplyne, musí opět splácet. Co se týče invalidity, která musí být ohodnocena jako trvalá, obvykle se plní čtyři až osmnáct splátek po sobě jdoucích. Pojišťovna doplatí zbytek úvěru, jen pokud nedojde ke zlepšení zdravotního stavu klienta. V případě úmrtí, pojišťovny hradí nesplacený zůstatek úvěru ke dni klientovi smrti (Ondráčková, & Lorenzová, 2013).

Banky mají tzv. karenci, tj. různě stanovenou dobu pro vyplácení pojistného klientovi. V případě ztráty zaměstnání a při pracovní neschopnosti to nejčastěji bývá 60 dní. Podmínky pojištění obsahují výluky, že „pojišťovna neplní při událostech na následky nemoci nebo úrazu, ke kterým došlo před počátkem pojištění, či byly diagnostikovány před počátkem pojištění. To znamená, že pokud klient prokazatelně věděl o své nemoci před uzavřením pojistné smlouvy, porušil tak smluvní podmínky a plnění mu nenáleží (Ondráčková, & Lorenzová, 2013).

Nenadálé situace

Není nepravděpodobné, že se držitel spotřebitelského úvěru dostane do situace nemožnosti nebo neochoty splácet. Nemožnost hradit svůj závazek může souviset s osobními či finančními problémy (nemoc, nečekané výdaje, ztráta zaměstnání apod.). Je nutné, aby o této skutečnosti byl věřitel co nejdříve informován a byly tak dohodnuty podmínky pro řešení situace, třeba sjednáním nového splátkového kalendáře. Neochota dlužníka splácet úvěr může vést až k trestnému činu podvodu. Zastavení splácení úvěru vede k úrokům z prodlení a smluvním sankcím, věřitel má právo odstoupit od smlouvy a vymáhat na dlužníku dluh včetně jeho příslušenství. Na základě rozhodnutí soudu nebo rozhodce/rozhodčího soudu musí dlužník svůj nedoplatek ze spotřebitelského úvěru splnit ve stanovené lhůtě, nebude-li tomu tak, věřitel přikročí k exekuci, jíž se zvednou náklady dlužníka (CLFA, 2012).

Neplněním splátkových povinností či zastavením splátek spotřebitelem-dlužníkem může věřitel shledat jako úpadek dlužníka a předložit návrh na insolvenční řízení. Při splnění zákonných podmínek může insolvenční soud vyhlásit na dlužníkovu majetek konkurs. Jeho podstatou je, aby byli co nejvíce uspokojeni dlužníkovi věřitelé. Spotřebitel může soudu navrhnout tzv. oddlužení. Problematiku úpadku a způsoby jeho řešení upravuje insolvenční zákon (CLFA, 2012).

Mimosoudní řešení sporů je jeden z procesů, v němž se spotřebitel (dlužník) snaží s věřitelem najít možný způsob, jak předejít hrozícímu se sporu a odvrátit tak nutnost soudního řešení (CLFA, 2012).

Nedohodnou-li se smluvní strany na řešení sporu mezi sebou, využijí krajní řešení a to prostřednictvím soudu. Skrze soudní řešení sporů se zvyšují náklady (např. soudní poplatky), jež uhradí ta smluvní strana, která ve sporu prohraje. Neplní-li dlužník svou povinnost, přistoupí se k výkonu rozhodnutí, k exekuci. Při spolupráci a seriózním přístupu dlužníka může věřitel stáhnout žalobu či návrh na exekuci (CLFA, 2012).

Jinou variantou k soudnímu řízení je rozhodčí řízení, které je účinné, rychlejší, neformální, levnější a pro laika i srozumitelnější. Rozhodčí doložka musí být sepsána samostatně, nesmí být součástí úvěrové smlouvy. Na základě zmocnění v písemné rozhodčí smlouvě rozhoduje rozhodce/rozhodčí soud o majetkových sporech smluvních stran z jejich soukromoprávních styků. Rozhodčí řízení upravuje zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (CLFA, 2012).

K rozhodování sporů mezi věřiteli (poskytovateli) či zprostředkovateli spotřebitelských úvěrů a dlužníky (spotřebiteli) je příslušný i Finanční arbitr ČR. Podnět k zahájení řízení o sporu ze spotřebitelského úvěru před finančním arbitrem může dát pouze spotřebitel. Nevznikají dodatečné náklady, neboť řízení není zpoplatněno. Pokud v daném sporu již rozhodl soud, řízení před arbitrem nemůže být zahájeno. Rozhodování před finančním arbitrem upravuje zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi (CLFA, 2012).

4.4. Právní úprava spotřebitelských úvěrů

Jednou ze základních podmínek připojení České republiky k Evropské unii bylo převzetí tzv. *acquiscommunitaire*, tedy převzetí unijního právního systému do českého právního systému. Podpisem Přístupové smlouvy vznikl závazek, aby byl zajištěn postupný soulad vnitrostátní legislativy se zákonodárstvím EU.

4.4.1. Obecný právní rámec

Úprava spotřebitelského úvěru má právní základ v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, který nabyl účinnosti 1. ledna 2011 a nahradil právní úpravu obsaženou v zákoně č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a změně zákona č. 64/1986 Sb. Zákon o spotřebitelském úvěru implementuje směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS. V případě, že je nejasnost ohledně významu některých ustanovení zákona, je nutné porovnat jeho znění s obsahem odpovídající části směrnice. Pokud není výslovný rozpor s textem české legislativy, má přednost výklad, který je v souladu se směrnicí.

Zákon 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru upravuje některé povinnosti a práva vztahující se k odložené platbě, půjčce, úvěru nebo jiné obdobné finanční službě poskytované nebo přislíbené spotřebiteli věřitelem, nebo zprostředkovatelem. Jak je patrné, právní úprava spotřebitelských úvěrů se vztahuje pouze na vztahy mezi spotřebiteli a podnikateli, kdy poskytovatelem úvěru je podnikatel. Zákon vymezuje základní pojmy, jako je spotřebitel, věřitel, zprostředkovatel apod. (Zákon o spotřebitelském úvěru)

Významné změny, které nastaly od 1. 1. 2011, jsou:

- možnost odstoupení od spotřebitelské smlouvy do 14 dnů,
- zamezení situace, kdy podstatné informace byly sepsány malým písmem a spotřebitel si jich nemusel všimnout či je nepovažoval za důležité,

- úprava podmínek týkajících se předčasného splacení spotřebitelského úvěru, kdy poskytovateli úvěru mohou být přiznány jen náklady objektivní s předčasným splacením,
- povinnost věřitele prověřit spotřebitelovu schopnost spotřebitelský úvěr splácet (při porušení této povinnosti, hrozí věřiteli pokuta až dva miliony korun) (Zákon o spotřebitelském úvěru).

Informační povinnost

Zákon vymezuje povinné informace, které musí být uváděny v reklamě a to i za předpokladu, že je smlouva uzavírána skrze zprostředkovatele. To má zejména zabránit klamání spotřebitele. Nabízený spotřebitelský úvěr musí jasně, výstižně a zřetelně obsahovat:

- roční procentní sazbu nákladů,
- výpůjční úrokovou sazbu, včetně údajů o všech poplatcích,
- výši jednotlivých splátek a celkovou splatnou částku,
- dobu trvání spotřebitelského úvěru, výši případné zálohy,
- informaci o povinnosti uzavřít smlouvu o doplňkové smlouvě (např. pojištění), pokud je podmínkou uzavření takovéto smlouvy k získání spotřebitelského úvěru a nelze předem určit náklady na tuto službu (Zákon o spotřebitelském úvěru).

Aby byl spotřebitelský úvěr poskytnut, je nutné sepsat smlouvu, ve které se spotřebitelský úvěr sjednává. Vyžaduje se písemná forma a smlouva musí obsahovat veškeré informace, které jsou v zákoně stanoveny. Jak již bylo zmíněno v kapitole úvěrový proces – úvěrová smlouva, pokud není splněna informační povinnost, nemá to za následek neplatnost smlouvy (Zákon o spotřebitelském úvěru).

Odstoupení od smlouvy

Spotřebitel má možnost k odstoupení od smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, do 14 dnů ode dne uzavření smlouvy a to bez udání důvodu. Pokud spotřebitel odstoupí od smlouvy v zákonné lhůtě, je věřitel povinen nejpozději do 30 dnů ode dne odstoupení, zaplatit jistinu a to bez zbytečného odkladu. V takovém případě je povinností spotřebitele věřiteli zaplatit úrok, na jehož výši věřiteli vznikl nárok (pokud by k odstoupení nedošlo) a to za dobu, kdy byl úvěr čerpán, do dne, kdy byla jistina zaplacená. Byla-li ke smlouvě o spotřebitelském úvěru sepsána i doplňková smlouva (např. pojištění), tak tato smlouva zaniká okamžikem odstoupení (Zákon o spotřebitelském úvěru).

Předčasné splacení spotřebitelského úvěru

Spotřebitel může spotřebitelský úvěr splatit zcela či zčásti kdykoliv za dobu trvání úvěru. Potom má spotřebitel nárok na snížení celkových nákladů o výši úroku a dalších nákladů. Věřitel má zase právo na náhradu nákladů objektivně odůvodněných a nutných, které mu vznikly s předčasným splacením. Náklady související s předčasným splacením úvěru musí být uvedeny ve smlouvě (Zákon o spotřebitelském úvěru).

Dozor nad dodržováním zákona

Zda jsou dodržovány povinnosti stanovené tímto zákonem, kontroluje Česká obchodní inspekce, jsou však výjimky, kde dohled vykonává Česká národní banka (Zákon o spotřebitelském úvěru).

4.4.2. Přípravovaná novela zákona o spotřebitelském úvěru

Ministerstvem financí ČR byl předložen návrh zákona o spotřebitelském úvěru (dále jen Návrh), kterým by se nahradila stávající právní úprava zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. Přijetím Návrhu by došlo k implementaci směrnice

Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení.

Implementací směrnice do legislativy by se mělo docílit přísnějších pravidel a zvýšené ochrany, týká se to oblastí:

- informační povinnost vůči spotřebiteli,
- regulace činnosti neúvěrových společností,
- regulace činnosti zprostředkovatelů včetně dohledu a registrace,
- zákaz vázaného prodeje,
- ošetření rizika u úvěrů v cizí měně,
- právo na předčasné splacení úvěru na bydlení.

V návrhu jsou převzata minimální pravidla, která stanovuje Směrnice, ale Ministerstvo financí zpřísnilo i některá pravidla nad rámec těch, která jsou uvedena ve Směrnici. Návrh se týká jak spotřebitelských úvěrů na bydlení, tak ostatních spotřebitelských úvěrů (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Návrh se týká těchto změn:

Poskytovatelé spotřebitelských úvěrů

Novela zákona se mimo jiné týká těch, kdo může poskytovat spotřebitelské úvěry. Dosavadní právní úprava vyjmenovávala zprostředkovatele, kteří jsou oprávněni poskytovat spotřebitelské úvěry, jimiž byly bankovní subjekty dle Zákona o bankách, jiné instituce dle zákona o platebním styku, či nebankovní subjekty dle vázané živnosti. Návrh stanovuje nebankovním subjektům splnit určité podmínky, aby byli oprávněni k poskytování spotřebitelských úvěrů. Oprávnění k činnosti nebankovním subjektům musí udělit ČNB a musí být zapsány v registru. Nad rámec směrnice Návrh zahrnuje časové omezení činnosti a oprávnění může získat jen určitý typ obchodní společnosti (s.r.o., a.s., evropská společnost), jejíž počáteční kapitál bude činit minimálně dvacet milionů Kč (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Platby před uzavřením smlouvy

V Návrhu je zaimplementován čl. 7 odst. 5 Směrnic, který umožňuje zákaz plateb poskytovateli úvěru od spotřebitele před uzavřením smlouvy. Avšak některé platby jsou povoleny, jedná se například o platby za účelem náhrady správních poplatků, daní, vynaložení prostředků na ocenění předmětu zajištění. Návrh též zakazuje získání odměny zprostředkovateli zároveň od spotřebitele i poskytovatele úvěru (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Informační povinnosti

Informační povinnost zůstane ve stejném rozsahu, jak v dosavadním zákoně, v souladu se Směrnicí navíc přibýly povinnosti.

- pokud je úvěr poskytován v cizí měně, musí být spotřebitel informován o tzv. měnovém riziku,
- informovat o osobě zprostředkovatele a možnosti ověření jeho registrace,
- povinnost zprostředkovatele informovat spotřebitele o možnosti vyžádání si údajů o výši jeho provize v případě zprostředkování úvěru na bydlení (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Zákaz vázaného prodeje

Návrh zakazuje omezování spotřebitelova výběru poskytovatele doplňkové služby, pokud je uzavření úvěrové smlouvy tomu podmíněno. Zákaz se nevztahuje na spořicí či platební účet, kde se shromažďují prostředky na splácení úvěru, na stavební spoření, pojištění vozidla, které je úvěrem financováno (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Lhůta na rozmyšlenou

V souladu se směrnicí je spotřebiteli poskytnuta 14ti denní lhůta na rozmyšlenou, ve které může návrh smlouvy o úvěru na bydlení prostudovat a během této 14ti denní lhůty oznámit poskytovateli, že návrh přijímá či ne (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Předčasné splacení úvěru

V Návrhu je uvedeno, že věřitel nemůže požadovat náhradu nákladů za předčasné splacení úvěru na bydlení spotřebitelem, pokud tak spotřebitel učinil v době tří měsíců, kdy věřitel spotřebiteli oznámil novou výši úrokové sazby po ukončení fixace, z důvodu dlouhodobé nemoci, invalidity, rozvodu, úmrtí spotřebitele, jeho manžela či partnera, do 25 % úvěrové jistiny v období jednoho měsíce přede dnem výročí uzavření smlouvy o úvěru (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Co se týče ostatních spotřebitelských úvěrů, částka náhrady nákladů nesmí překročit výši úroku, která by byla spotřebitelem zaplacená za dobu od předčasného splacení do skončení úvěru a zároveň 1 % z části předčasně splacené výše úvěru, pokud je doba delší jak jeden rok mezi předčasným splacením a koncem splatnosti úvěru (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Omezení sankcí za prodlení

Nad rámec Směrnice je v Návrhu uvedeno, že smluvní pokuty budou omezeny ve výši 0,1 % denně ze sumy, na základě níž je dlužník v prodlení a maximum všech smluvních pokut může být ve výši 10 000 Kč + 70 % jistiny, maximálně ale 200 000 Kč (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

Odklad realizace zástavního práva

Je snahou, aby věřitelé byli shovívavější, v případě že dlužník neplní. Návrh zavádí šestiměsíční lhůtu, kterou má spotřebitel ke splacení dluhu, po té, co oznámí věřiteli, že se chystá prodat nemovitou věc, která zajišťuje spotřebitelský úvěr (Zahrádka, & Jendželovská, 2015).

4.4.3. Přínos novely zákona

Novela zákona o spotřebitelském úvěru má zlepšit postavení dlužníků. Zavedením přísnějších podmínek pro zprostředkovatele a poskytovatele, především nebankovních, úvěrů zajisté klesne počet institucí nabízejících úvěry. Není však vyloučeno, že díky zavedení nového zákona se rozšíří černý trh nepoctivých firem, kde mohou napáchat ještě více škod. Na druhou stranu budou mít tito nepoctivci omezené možnosti, jak získat nové klienty, předražené půjčky nebudou moci nabízet veřejně, například skrze letáčky na zastávkách, tak jak to dělají.

Nedokonalostí novely může být stanovení horní hranice RPSN. Nepoctivé poskytování, které můžeme nazvat lichvou, upravuje Občanský zákoník a trestní řád. Novela zákona se lichvou nezabývá. Navrhované pokuty a dozor bude díky Novele účinný, avšak strop RPSN už nikoliv.

4.4.4. Insolvenční zákon

Každý se může dostat do finančních problémů, insolvenční zákon napomáhá řešit dlužníkův úpadek či hrozící úpadek za pomoci soudu, a to tak, aby pohledávky věřitelů byly spravedlivě a v co největší míře uspokojeny. V insolvenčním řízení je snaha zjistit, zda se dlužník nachází v úpadku a jaké je vážnost situace. Zákon stanovil hranici, po jejímž překročení je dlužník v úpadku.

Insolvenční zákon stanoví, zda je dlužník v úpadku, jestli má více věřitelů, má současně peněžité závazky 30 dnů po splatnosti a není schopen je plnit. Pokud dlužníkovi hrozí úpadek, podá návrh na zahájení insolvenčního řízení. Nebude-li dlužník schopen řádně a včas plnit své peněžité závazky, hrozící úpadek bude v jednání pod dohledem nestranného soudu.

Způsoby řešení, jak úpadek či hrozící úpadek řešit je konkurs, reorganizace a oddlužení. Konkurs spočívá v tom, že jsou zjištěny pohledávky věřitelů a ty jsou zásadně poměrně uspokojeny z výnosu získaného ze zpeněžení dlužníkovy majetku. Při

reorganizaci může dlužník i nadále vyvíjet podnikatelskou činnost jen na základě tzv. reorganizačního plánu, který se zaměřuje na ozdravení dlužníkovy podnikání a uspořádání vztahů mezi věřiteli a dlužníkem. Oddlužení neboli tzv. osobní bankrot dlužníkovi umožňuje nový start a má ho motivovat k umořování svého dluhu, to probíhá buď formou zpeněžení majetku nebo plněním splátkového kalendáře, kdy dlužník musí splatit minimálně 30 % svých dluhů během pěti let.

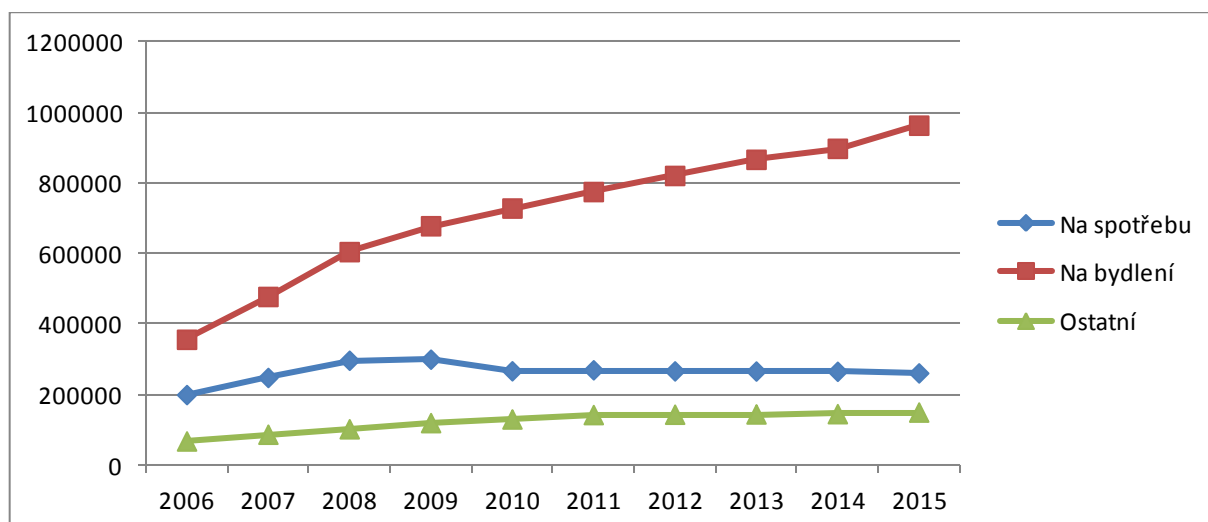
5. Analýza na trhu spotřebitelských úvěrů a jejich vývoj v posledních letech

5.1. Zadluženost domácností v ČR

Žítí na dluh je v dnešní době běžnou situací a míra zadlužení domácností roste. „Na co šetřit a proč čekat, když nakupovat mohu hned“, těmito slovy by se dalo vystihnout současné chování spotřebitelů.

Následující graf ukazuje celkové zadlužení domácností dle typů úvěrů.

Graf 1: Vývoj jednotlivých typů úvěrů (v mil. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných statistických informací ČNB

Z grafu, který zobrazuje vývoj jednotlivých typů úvěrů domácnostem, je patrné, že úvěry na bydlení dominují a mají rostoucí trend. Úvěry na krytí spotřebních výdajů hrají také významnou roli, avšak v posledních čtyřech letech dochází spíše ke klesajícímu trendu. Úvěr na spotřebu zahrnuje debetní zůstatky na běžných účtech, pohledávky z platebních karet, účelové a neúčelové spotřebitelské úvěry na služby a zboží.

Motivy a příčiny zadlužování

Příčinou, která vede k růstu objemu úvěrů na bydlení přijatých obyvatelstvem, jsou považovány relativně nízké úrokové míry. Díky tomu se zvýšila poptávka po produktech úvěrových institucí a také dochází k růstu reálných příjmů domácností.

Jiným důvodem zadlužování obyvatelstva se může považovat to, že lidé změnili postoj k žití na dluh. V posledních letech žít na dluh není pro většinu domácností nic neobvyklého, než tomu bylo dříve, kdy domácnosti byly v tomhle ohledu opatrnější. Tomu, že lidem nevadí žít na dluh, pomáhá marketingové tažení bankovních i nebankovních společností, s jejichž úvěrovými produkty, které jsou ty „nejvýhodnější“ se setkáváme každý den třeba v reklamě.

Tím, že na trhu spotřebitelských úvěrů je velká konkurence, je získání úvěru snadnější. Poskytovatelé úvěrů se snaží úvěrový proces co nejvíce urychlit, zjednodušit a zlevnit. Klienti si mohou vybírat z různých úvěrových produktů a není vyloučeno i některý z nich sjednat telefonicky či přes online formulář.

Motivem a zároveň příčinou, proč se lidé zadlužují, může být jejich finanční situace. Hrozba nastává v případě, kdy spotřebitel chce jeden úvěr splatit jinými úvěry. Tato situace bývá spojována se ztrátou zaměstnání, úrazem, dlouhodobou pracovní neschopností. Dlužník se tak může ocitnout v dluhové pasti (Měšec.cz, 2006).

Období, v němž si domácnosti nejvíce půjčují, je období Vánoc, ať už na dárky, občerstvení či jako úhrada stávajícího úvěru úvěrem. Dle exekutorské komory ČR si na Vánoce 2015 půjčilo asi 19 % Čechů a to i těch, kteří jsou již zadluženi nebo jim hrozí exekuce. Lidé si často neuvědomují, že krátkodobá radost může být v mžiku vystřídána dlouhodobými starostmi spojenými se splácením zapůjčené částky a dostání se do exekutorského řízení. V současné době na jednu osobu v exekuci v průměru připadá 5,8 exekuce (Exekutorská komora, 2015).

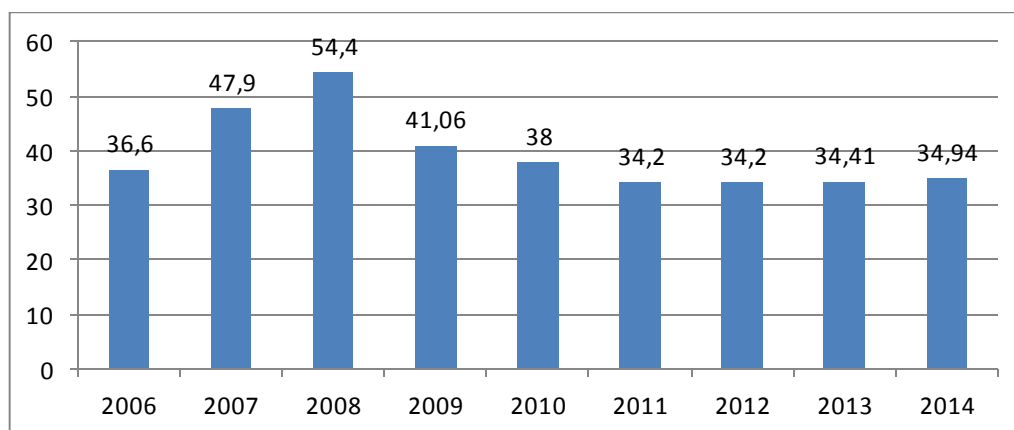
5.2. Nebankovní spotřebitelské úvěry

Tato podkapitola je věnována vývoji spotřebitelských úvěrů od nebankovních institucí. Nejdříve nastíním vývoj nebankovních úvěrů grafickým znázorněním a následně jednotlivé roky detailněji rozeberu.

5.2.1. Vývoj nebankovních spotřebitelských úvěrů

Pro analýzu nebankovních spotřebitelských úvěrů vycházím z veřejně dostupných statistických dat ČLFA (České leasingové a finanční asociace). Asociace má podíl na přípravách právních předpisů, které souvisí s nebankovními finančními produkty a s postavením institucí, které poskytují spotřebitelské úvěry, leasing, faktoring a splátkové prodeje. Svým členům pomáhá s výkladem a aplikací právní legislativy, prosazuje Etický kodex jednání. Její náplní je plnění řady dalších funkcí. Od roku 2006 je členem Evropské federace asociací finančních domů (EUROFINAS) a od roku 2010 je členem EU federace pro faktoring a komerční financování (EUF). V současné době má ČLFA 42 členů, kteří uskutečňují cca 97 % objemu všech tuzemských leasingových obchodů. ČLFA ve svých statistikách informuje o celkových objemech poskytnutých spotřebitelských úvěrů svými členy. Vývoj úvěrů je znázorněn v grafu 2 (ČLFA, 2015).

Graf 2: Vývoj nebankovních spotřebitelských úvěrů (v mld. Kč)

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných informací ČLFA

Při pohledu na graf 2 je patrné, že zájem o nebankovní spotřebitelské úvěry měl do roku 2008 rostoucí trend. Od roku 2009 dochází ke snižování objemu nebankovních spotřebitelských úvěrů, zájem o tento nebankovní produkt upadá. Důvodem klesajícího trendu do jisté míry zapříčinila hospodářská krize, která se v České republice v této době projevila. Hospodářská recese v této oblasti zapříčinila pokles poptávky po

spotřebitelských a investičních produktech. I když jsou nebankovní instituce schopné své finanční produkty přizpůsobit a aktivně reagovat na změnu klientské poptávky, díky oslabenému makroekonomickému prostředí nebylo možné stoupající trend objemu spotřebitelských úvěrů udržet. V roce 2010 došlo k nevýraznému ekonomickému oživení. Avšak předešlá ekonomická recese stále ovlivňovala zájem o nebankovní spotřebitelské úvěry. Snížený zájem tedy způsobil další meziroční úbytek spotřebitelských úvěrů. Rok 2011 měl klesající tendenci nebankovních spotřebitelských úvěrů, což bylo ovlivněno pomalým nárůstem výdajů obyvatelstva. V průběhu roku 2012 se objem nebankovních spotřebitelských úvěrů téměř nepohnul. Roku 2013 došlo k malému nárůstu tohoto objemu a to díky zvyšujícím se částkám úvěrů na ojeté i nové automobily. Během roku 2014 v České republice došlo k obnovenému růstu ekonomiky, díky němuž se začaly výdaje domácností i výdaje na investice zvyšovat.

Pro představu uvádím vývoj počtu uzavřených smluv sjednávajících nebankovní spotřebitelský úvěr v období 2006 – 2014.

Tabulka 1: Vývoj počtu smluv uzavírající nebankovní spotřebitelské úvěry

Rok	Počet smluv	Rok	Počet smluv
2006	1 228 444	2011	958 901
2007	1 533 697	2012	931 752
2008	1 555 675	2013	936 193
2009	1 100 339	2014	921 119
2010	1 071 155		

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných informací ČLFA

ČLFA také poskytuje informace o počtu uzavřených smluv spotřebitelských úvěrů za rok. V tabulce je uveden vývoj smluv za posledních 9 let.

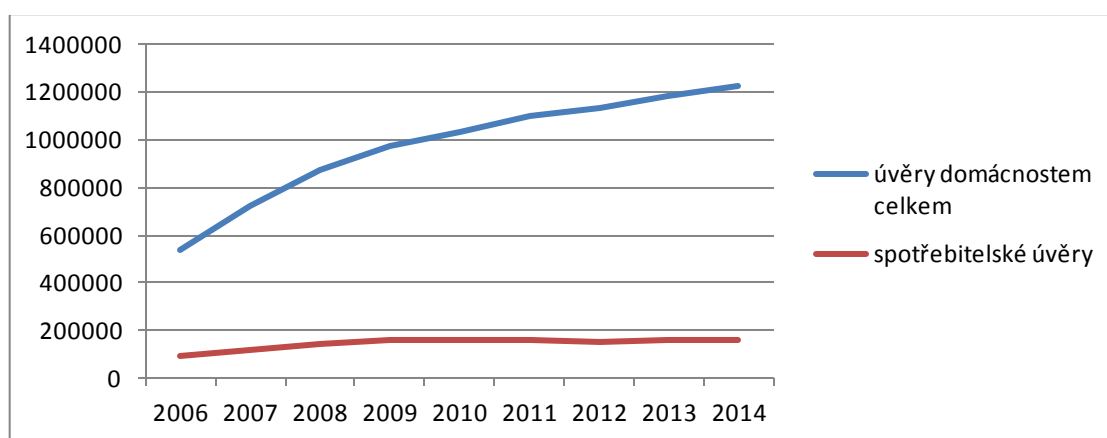
5.3. Bankovní spotřebitelské úvěry

V této části podkapitoly jsou spotřebitelské úvěry, které poskytují bankovní instituce. Přitom vycházím ze statistik uváděných Českou národní bankou, která spotřebitelské úvěry rozděluje na spotřebitelské účelové a neúčelové úvěry, kontokorentní a debetní zůstatky na běžných účtech a pohledávky z karet.

5.3.1. Vývoj bankovních spotřebitelských úvěrů

Vývoj bankovních úvěrů zobrazuje následující graf. Nejdříve jsem se zaměřila na vývoj poskytnutých úvěrů domácnostem celkem a z toho vymezení části spotřebitelských úvěrů v letech 2006 – 2014.

Graf 3: Vývoj bankovních spotřebitelských úvěrů v tis. Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě veřejně dostupných informací ČNB

V období mezi roky 2006 a 2014 je charakteristický rys, že poskytování bankovních úvěrů má rostoucí trend. Podstatnou část celkových úvěrů poskytnutých domácnostem tvoří hlavně hypoteční úvěry na bydlení. Růst spotřebitelských úvěrů v tomto období nebyl natolik významný. Jejich výše se od roku 2010 pohybuje v konstantní výši a to těsně pod hranicí 200 000 milionů Kč.

5.3.2. Porovnání objemu bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů

Z hlediska vývoje můžeme porovnat vývoj objemu bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů. Avšak narážíme zde na problémy, které porovnání úvěrů zkreslují. Jeden z prvních problémů je fakt, že na finančním trhu působí poskytovatelé

nebankovních úvěrů, kteří nespádají do kompetence České leasingové a finanční asociace. Druhý problém je, že Česká leasingová a finanční asociace a Česká národní banka používají rozdílnou metodiku při vedení statistik. Česká národní banka ve svých statistikách uvádí celkový objem úvěrů (tj. počáteční zůstatky úvěrů z předchozích období + nově poskytnuté úvěry – splátky dříve poskytnutých úvěrů). Kdežto ČLFA ve svých statistikách vykazuje objemy nově poskytnutých spotřebitelských úvěrů.

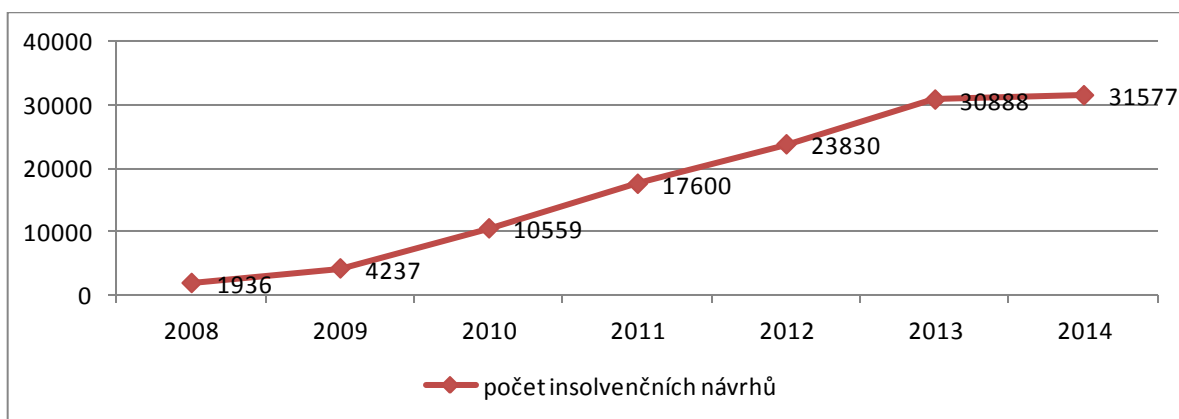
6. Spotřebitelské úvěry a jejich vliv na počet insolvenčních návrhů fyzických osob

Změna životního standardu a tím spojený růst spotřebitelských úvěrů vede k zadlužování domácností. Toto zadlužování může být velmi nebezpečný úkaz v případě, kdy spotřebitel nadhodnotí své finanční schopnosti a začne mít potíže se splácením svých dluhů. Nikdo ze spotřebitelů nemůže odhadnout, co se může stát. Existují faktory ohrožující spotřebitelovu finanční situaci. Protože spotřebitelské úvěry jsou drahé, měl by si je spotřebitel brát jen v nejvyšší nouzi, avšak najde se i mnoho těch, kteří spotřebitelské úvěry využívají na nákup vánočních dárků, na dovolenou či na splacení dříve poskytnutých dluhů, což je velmi chybné finanční rozhodnutí. Člověk by měl objektivně posoudit svou finanční situaci a rozumně hospodařit se svými finančními prostředky.

Situace, kdy spotřebitel již nedokáže plnit své závazky, se nazývá předlužení. Člověk se lehce může dostat do této těžké finanční situace a obratem i do insolvenčního řízení. V počátku stojí zpravidla jeden či více spotřebitelských úvěrů na pořízení počítače, televize a podobně. Následně se může přihodit nenadálá událost, například ztráta zaměstnání a ani se člověk nenaděje a je v dluhové pasti. Jsou různé případy, jak toto předlužení řešit, jedním z nich je osobní bankrot. Ten spočívá v tom, že dlužník musí zaplatit minimálně 30 % svých nezajištěných závazků a pokud dlužník splní co má, zbytek závazků mu soud promine.

Následující graf zobrazuje, jak moc se lidé dostávají do dluhové pasti a podávají návrh na insolvenční řízení.

Graf 4: Vývoj insolvenčních návrhů v ČR

Zdroj: Creditreform.

To, že jeden nevinný spotřebitelský úvěr na pořízení třeba televize nastartuje spotřebitelovu neschopnost splácet je charakteristické schéma cesty, která dovádí obyvatele Česka k podání návrhu na osobní bankrot. Návrhy na insolvenční fyzických osob – spotřebitelů rostou. Tempo růstu se však snižuje. Srovnáme-li růst insolvenčních návrhů meziročně, tak mezi roky 2010/2009 byl růst 149 %, mezi roky 2011/2010 66,7 %, v období 2012/2011 35,4 %, v letech 2013/2012 7,6 % a v období 2014/2013 2,7 %.

Na analýzu spotřebitelských úvěrů byla vybrána data ze základního souboru – insolvenčního rejstříku, pomocí metody prostého náhodného výběru. Vybraná data obsahují 600 vzorků s rozdělením na dva roky – 300 vzorků s podáním insolvenčního návrhu roku 2013 a 300 vzorků s podáním insolvenčního návrhu roku 2014. U náhodně vybraných vzorků byla zkoumána výše poskytnutých spotřebitelských úvěrů a jejich rok poskytnutí. Ne u všech spisů se dal vyčíst údaj o roku poskytnutí či výše spotřebitelského úvěru. Tyto úvěry s nezjistitelným údajem roku poskytnutí spotřebitelského úvěru byly dány do samostatné skupiny pod názvem nezařazené úvěry. Úvěry jsou rozděleny podle typu instituce poskytující spotřebitelské úvěry na bankovní a nebankovní. Ve vzorcích se objevovaly i hypotéky, protože hypotéka nespadá do skupiny spotřebitelských úvěrů, nejsou tedy předmětem zkoumání, ale pouze se o nich zmiňují.

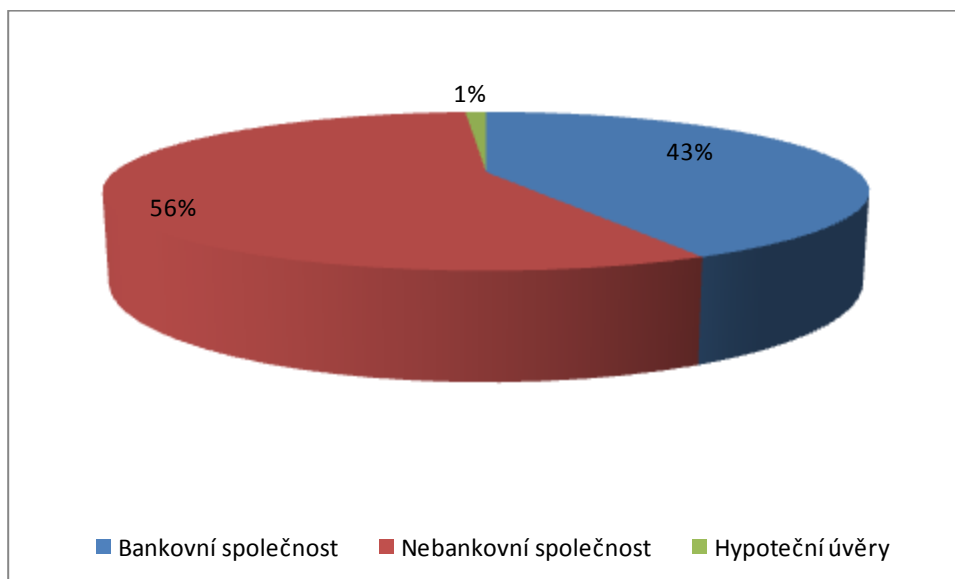

6.1. Analýza spotřebitelských úvěrů a tím související insolvence FO v roce 2013

6.1.1. Obecná analýza bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů

V obecné analýze spotřebitelských úvěrů jsem zjištěné spotřebitelské úvěry ze zkoumaných vzorků z roku 2013 rozdělila na úvěry poskytnuté bankovními a nebankovními společnostmi.

Graf 5: Podíl bankovních a nebankovních společností na celkovém počtu poskytnutých spotřebitelských úvěrů

Zdroj: vlastní zpracování

Ze zkoumaných vzorků (celkem 300) byl zjištěn celkový počet poskytovaných spotřebitelských úvěrů 1651 v celkové výši 143 553 290 Kč. Na tomto celku se bankovní společnosti podle počtu uzavřených smluv podílely 43 % (699 smluv), výše poskytnutých spotřebitelských úvěrů od bankovních společností dosáhla 95 858 949 Kč. Nebankovní společnosti se na celku podílely 57 % (929) a výše poskytnutých úvěrů činila 34 049 811 Kč. Důvod, proč bankovní společnosti v analyzovaných vzorcích

dosahují vyšší částky poskytnutých úvěrů, přestože nebankovní společnosti mají vyšší podíl na celku dle počtu uzavřených smluv, může být fakt, že nebankovní společnosti poskytují sice více úvěrů, ale po nižších částkách nebo také to, že ne u všech vzorků byl dohledán údaj o výši poskytnutého úvěru. Ve vzorcích se objevily i hypoteční úvěry ve výši 13 644 530 Kč (18 smluv), ty se na celku podílely jedním procentem.

Následující tabulka ukazuje průměrné hodnoty úvěrů poskytnutých od institucí a průměrné hodnoty připadající na jednoho dlužníka. Hodnoty v tabulce jsou zaokrouhleny na celé Kč nahoru.

Tabulka 2: Průměrné hodnoty spotřebitelských úvěrů

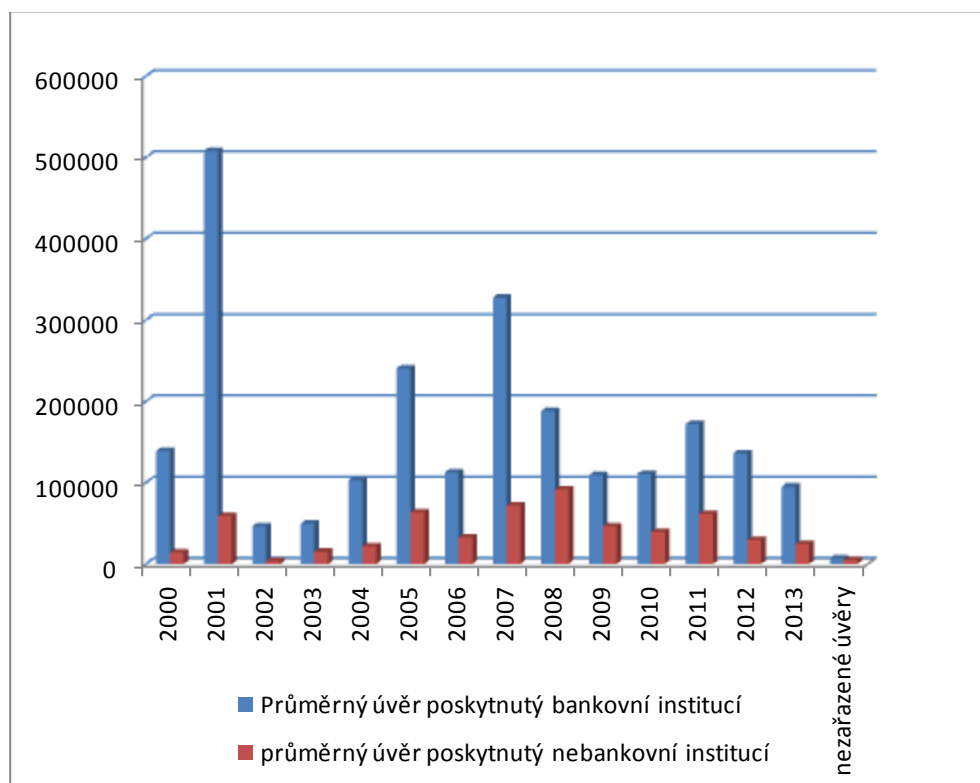
Typ společnosti	Průměrný úvěr v Kč	Průměrně na dlužníka v Kč
Celková výše poskytnutých úvěrů	86 949	478 511
Bankovní společnost	137 137	319 530
Nebankovní společnost	36 652	113 499
Hypoteční úvěry	758 029	45 482

Zdroj: vlastní zpracování

Bankovní společnosti v analyzovaných vzorcích poskytly celkem 699 úvěrů, jeden poskytnutý úvěr vychází v průměru na částku 137 137 Kč a na jednoho dlužníka 319 530 Kč. Nebankovní společnosti měly o necelou třetinu vyšší počet a nižší výši poskytnutých úvěrů, tudíž průměrná výše úvěru vychází nižší, a to v částce 36 652 Kč a na jednoho dlužníka 113 499 Kč. Počet úvěrů od hypotečních bank se ve vzorcích objevil v počtu 18 a jejich průměrná výše činí 758 029 Kč a na jednoho dlužníka připadá 45 482 Kč.

Rozdělení spotřebitelských úvěrů na bankovní, nebankovní a hypotéky jsem dále rozdělila podle roku poskytnutí úvěru. Jsou vyčísleny průměrné hodnoty v letech 2000 až 2013.

Graf 6: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních společností podle roku poskytnutí úvěru

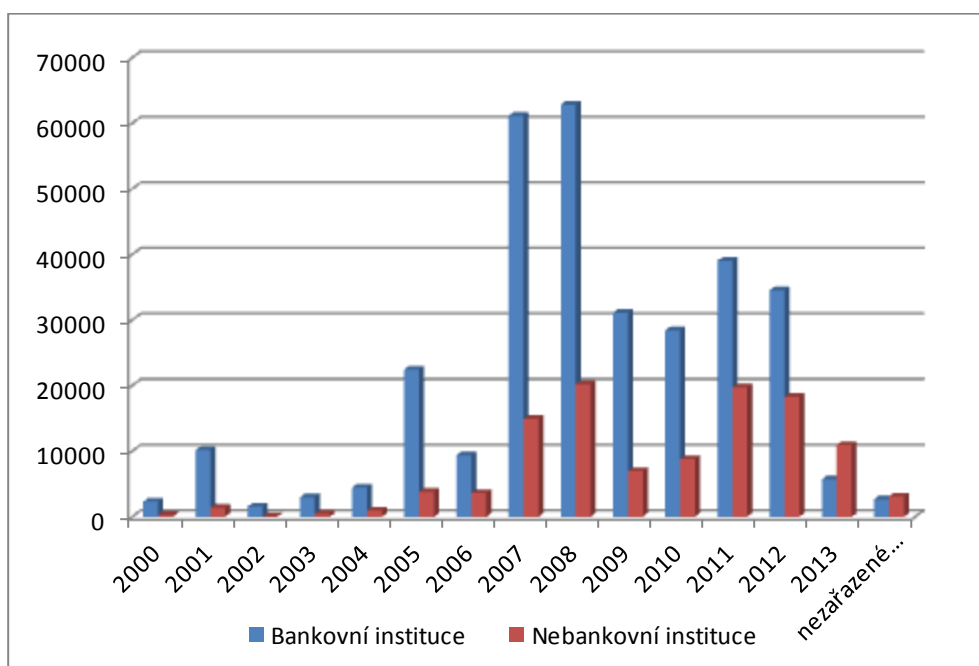
Zdroj: vlastní zpracování

Úvěry od společností jsou rozděleny do jednotlivých let podle roku poskytnutí úvěru. Při zpracovávání dat ze vzorků bankovní společnosti poskytovaly vyšší úvěry, ale v nižším počtu, než nebankovní společnosti, což má za následek vyšší průměrné roční částky. Pro srovnání: v roce 2001 bankovní instituce poskytly úvěry ve výši 3 050 000 Kč v počtu smluv 6, průměrný úvěr činí 508 333 Kč. Nebankovní instituce v roce 2001 poskytly 413 182 Kč v počtu smluv 7, průměrný úvěr činí 59 026 Kč. V roce 2007 byla bankovní institucí poskytnuta výše úvěrů v hodnotě 18 347 000 Kč v počtu smluv 56, průměrná výše úvěru činí 327 625 Kč. Nebankovní společnosti v roce 2007 poskytly úvěry za 4 475 454 Kč v počtu smluv 62. V roce 2013 bankovní instituce poskytly úvěry za 1 712 928 Kč, v počtu smluv 18, průměrný úvěr činí 95 163 Kč. Nebankovní společnosti v roce 2013 poskytly úvěry v hodnotě 3 281 842 Kč v počtu smluv 133, průměrná hodnota činí 24 676 Kč. Co se týče skupiny nezařazených úvěrů k příslušnému roku poskytnutí, ty se ve zkoumaném vzorku u bankovních společností objevily 111 krát v hodnotě 798 604 Kč, u nebankovních společností se to týkalo 183

smluv v hodnotě 917 064 Kč. Hypoteční úvěry se v průměru pohybovaly kolem částky 500 000 Kč.

V následujícím grafu je též rozdělení spotřebitelských úvěrů dle roků na bankovní a nebankovní, avšak zjišťovaným údajem je průměrný úvěr připadající na jednoho dlužníka.

Graf 7: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů připadající na jednoho dlužníka

Zdroj: vlastní zpracování

Nejnižší průměrná hodnota spotřebitelského úvěru připadající na jednoho dlužníka je v roce 2002, kde bankovní instituce poskytly úvěry za 464 762 Kč, na jednoho dlužníka vychází průměrná výše úvěru ve výši 1 549 Kč. Nebankovní společnosti v roce 2002 poskytly úvěry v hodnotě 15 000 Kč, průměrná výše úvěru na dlužníka je 50 Kč. Nejvyšších průměrných hodnot je dosahováno v roce 2008. Bankovní společnosti v tomto roce poskytly úvěry za 18 848 813 Kč, v průměru na dlužníka je úvěr ve výši 62 829 Kč. Nebankovní společnosti v roce 2008 poskytly úvěry za 6 064 207 Kč, průměrný úvěr vychází na 20 214 Kč. V roce 2013, tedy v roce podání insolventního návrhu, činily průměrné úvěry na dlužníka u bankovních společností

2 662 Kč, u nebankovních společností 10 939 Kč. U hypotečních bank činil průměrný úvěr na dlužníka kolem 5 000 Kč.

Z provedené obecné analýzy bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů můžeme říci, že lidé si spíše půjčují od nebankovních společností, ale nižší částky, kdežto bankovní společnosti poskytují úvěry na vyšší částky, ale poskytují jen bonitním klientům, tudíž je uzavřen nižší počet smluv. Proč lidé dávají přednost nebankovním půjčkám? Ne že by lidé upřednostňovali spíše nebankovní společnosti před bankami, ale jeden z důvodů je to, že banky své klienty důkladně prověřují, než jim poskytnou úvěr a mnoho lidí, kteří na kritéria banky nedosáhnou, se obrátí na nebankovní společnost. Nebankovní společnosti jsou vyhlášené vysokými úroky za poskytnutí půjčky, ale může se najít i taková nebankovní společnost, která má nižší úrok, srozumitelnější a přehlednější úvěrové podmínky než leckterá banka. Například u „značkových společností“ jako je Cetelem, Home Credit či Cofidis se ukazuje, že jsou vstřícnější než leckterá banka. Toto zjištění se nám prokazuje i v další analýze, která se zabývá podrobnější analýzou bankovních a nebankovních společností.

6.1.2. Podrobnější analýza bankovních a nebankovních společností poskytující spotřebitelské úvěry

V následující analýze byl proveden výčet společností poskytujících spotřebitelské úvěry. Všechny následující společnosti se ve vzorku všech dlužníků objevily jednou či vícekrát. U jednotlivých společností byl zjišťován počet a celková výše poskytnutých úvěrů. Následně byly zjištěny průměrné hodnoty a to kolik každá ze společností průměrně půjčila a kolik průměrně připadá na jednoho dlužníka.

Následující tabulka představuje žebříček společností, jenž ve zkoumaném souboru vzorků, poskytly úvěr.

Tabulka 3: Žebříček společností poskytující úvěry

Společnost	Počet poskytnu	Suma poskytnutých	Průměrně poskytnuto	Průměrně poskytnuto
-------------------	-----------------------	--------------------------	----------------------------	----------------------------

	tých úvěrů	úvěrů		na dlužníka
Ge Money bank, a.s.	269	19949954	74163	66500
Provident Financial s.r.o.	203	3359020	16547	11197
Česká spořitelna a.s.	192	36769827	191510	122566
Home Credit a.s.	185	8568488	46316	28562
Cetelem	107	8613627	80501	28712
Profi Credit Czech, a.s.	70	2030430	29006	6768
JET MONEY s.r.o.	65	1323680	20364	4412
čsob a.s.	61	5413316	88743	18044
Komerční banka, a.s.	57	11419765	200347	38066
esox s.r.o.	54	1462635	27086	4875
Raiffeisen Bank a.s.	42	8411813	200281	28039
Cofidis	39	1169894	29997	3900
Citibak Europe plc.	33	983936	29816	3280
ferratum Czech s.r.o.	26	106500	4096	355
UniCredit bank	16	2143114	133945	7144
Help financial s.r.o.	15	253000	16867	843
Door financial a.s.	13	195000	15000	650
Hypoteční banka, a.s.	13	12985000	998846	43283
EC Financial Services, a.s.	12	114000	9500	380
Via sms s.r.o.	11	51128	4648	170
TaC domov s.r.o.	9	116500	12944	388
mBank	9	160000	17778	533
českomoravská stavební	8	2770000	346250	9233
Stavební spořitelna České	8	2705000	338125	9017
Tommy Stachi s.r.o.	8	98000	12250	327
Rilex traders, a.s.	6	135000	22500	450
Friendly Finance s.r.o.	6	44500	7417	148
Beneficial Finance a.s.	6	915002	152500	3050
wustenrot hypoteční banka	5	659530	131906	2198
Santander Consumer	5	229800	45960	766
Fair Credit International, SE	5	66000	13200	220
AN Euro Group	5	13500	2700	45
Net Credit s.r.o.	4	15000	3750	50
O.K.V Leasing s.r.o.	4	80000	20000	267
RM Investing Group s.r.o.	4	5800	1450	19
Kredia s.r.o.	3	5000	1667	17
Camargo consulting s.r.o.	2	35000	17500	117
CCB Finance, a.s.	2	30000	15000	100
Creamfinance Czech, s.r.o.	2	100000	50000	333
Credit Funding a.s.	2	749500	374750	2498
Dollar Financial s.r.o.	2	6000	3000	20
eCredit s.r.o.	2	16000	8000	53
fast finance s.r.o.	2	15000	7500	50
Finpomoc.cz, s.r.o.	2	20000	10000	67
Finspace s.r.o.	2	6000	3000	20
JK Financial s.r.o.	2	5000	2500	17
Kontex trade international	2	10000	5000	33

Kouzelná půjčka s.r.o.	2	23000	11500	77
Miracon s.r.o.	2	2000	1000	7
Supermoney s.r.o.	2	1000	500	3
TGI Money a.s.	2	1232100	616050	4107
FAMILY CZECH SERVIS s.r.o.	2		0	0
Air bank a.s.	1	20000	20000	67
Aralon continental S.A.	1		0	0
Bankerat	1	60000	60000	200
BB Finance Czech s.r.o.	1	1000	1000	3
Bene finance a.s.	1		0	0
Business development	1	100000	100000	333
C.C. leasing s.r.o.	1	5000	5000	17
CCS Finance, a.s.	1	25000	25000	83
Central systém s.r.o	1	385000	385000	1283
CF servis Czech s.r.o.	1	900000	900000	3000
credit Money Europe s.r.o.	1		0	0
Credium a.s.	1		0	0
Český trianl a.s.	1		0	0
eBanka, a.s.	1	50000	50000	167
Euro Benefit a.s.	1		0	0
Euro Money Czech a.s.	1	5000	5000	17
Europe Financial Group	1	10000	10000	33
Expobank CZ a.s.	1	300000	300000	1000
fast cash, a.s.	1	20000	20000	67
Fast Credit, s.r.o.	1	12650	12650	42
fast hypo, a.s	1	800000	800000	2667
Finsen Czech, SE	1	3900	3900	13
Fio banka, a.s.	1	30000	30000	100
FloraCredit s.r.o.	1	1000	1000	3
JMG Investments s.r.o.	1	110000	110000	367
Kertestona plus, s.r.o.	1	40000	40000	133
Long Credit s.r.o.	1	567500	567500	1892
Oberbank AG	1		0	0
PaP Loan s.r.o.	1	5000	5000	17
money24.cz, a.s.	1	5000	5000	17
MRM Financial s.r.o.	1	4999	4999	17
MSC Money Service	1	5000	5000	17
Unidebt Czech, SE	1		0	0
Úvěrový servis s.r.o.	1	60000	60000	200
WPP Financial s.r.o.	1	37780	37780	126
Zaplo Finance s.r.o.	1	8000	8000	27

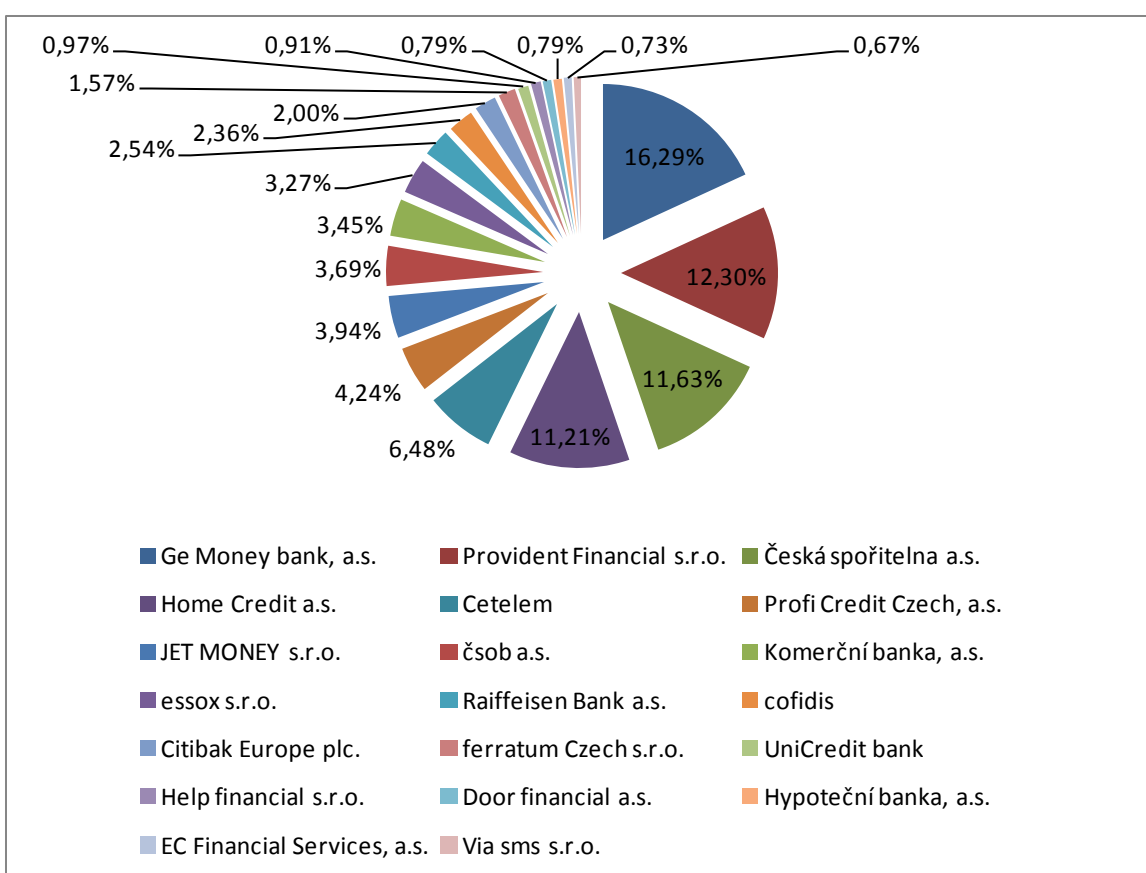
Zdroj: vlastní zpracování

Společnosti jsou seřazeny z hlediska počtu uzavřených smluv. Na finančním trhu působí nespočet institucí nabízejících spotřebitelské úvěry. Bankovních institucí, jejichž dohled provádí ČNB je 46.

Pro přehled a lepší představu, jak významné jsou společnosti ve zkoumaném vzorku, slouží následující dva grafy.

Ve zkoumaném vzorku se objevilo celkem 88 společností, z toho 16 bankovních a 72 nebankovních společností. Jedna ze společností se v roce 2015 přeměnila z nebankovní na bankovní společnost, jedná se o společnost Cetelem, v analýze je považována za nebankovní.

Graf 8: Podíl společností dle počtu uzavřených smluv

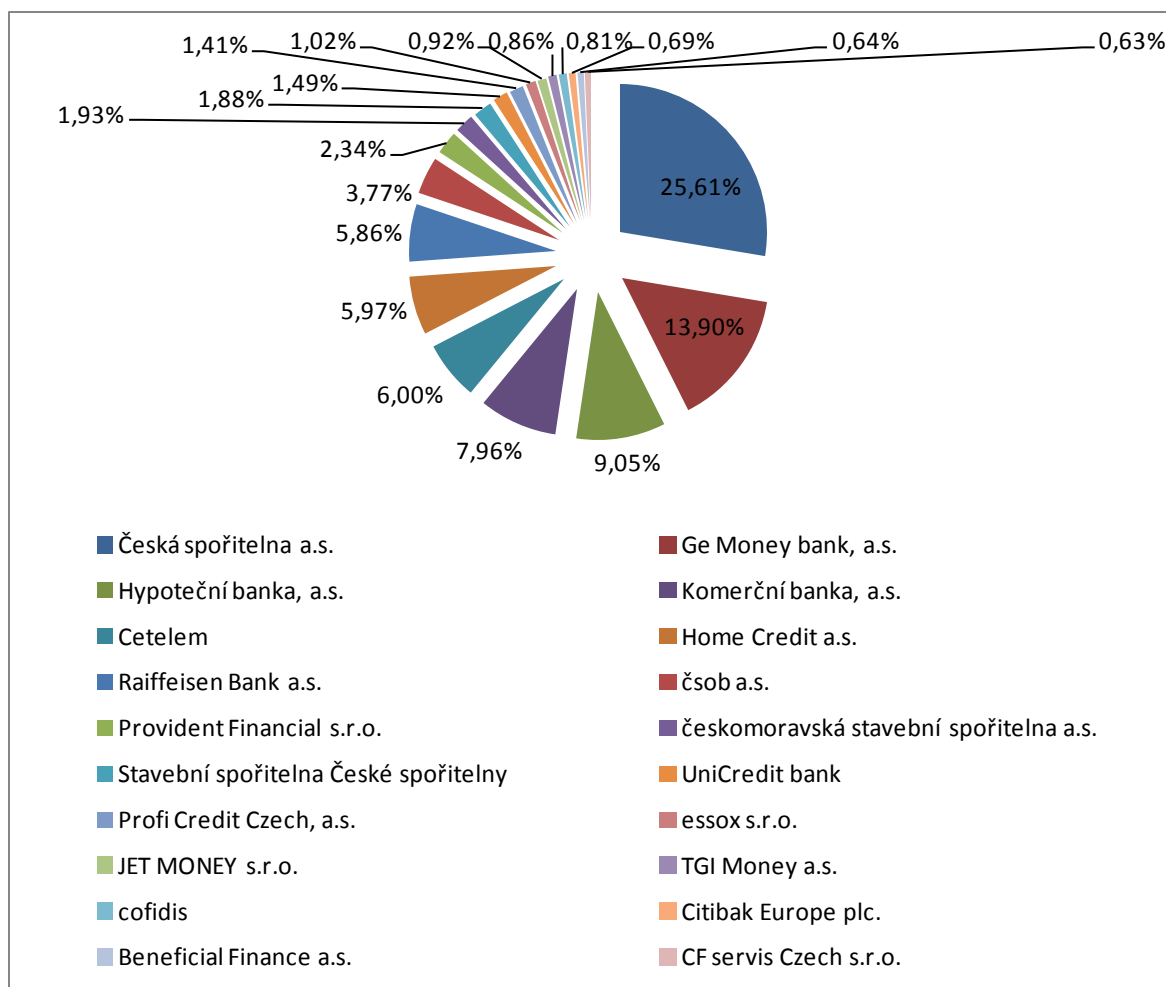
Zdroj: vlastní zpracování

Graf znázorňuje podíl společností na celku zkoumaných vzorků dle počtu uzavřených smluv. V grafu jsou uvedeny podíly prvních dvaceti společností z předchozí tabulky, u nichž byl počet uzavřených smluv více jak 10. U ostatních společností byly počty uzavřených smluv nižší jak 10 a jejich podíl na celkovém počtu uzavřených smluv nepřesáhl 0,55 %. Největší podíl zastává bankovní společnost GE Money bank,

a.s., na druhém místě je nebankovní společnost Provident Financial s.r.o. Nejvyšší průměrný poskytnutý úvěr připadá na Hypoteční banku. Z nebankovních společností nejvyšší průměrný úvěr připadá na CF Servis Czech s.r.o.

Graf 9: Podíl společností dle sumy poskytnutých úvěrů

Zdroj: vlastní zpracování

Druhý graf ukazuje, jakým podílem se společnosti podílejí na celku poskytnutých úvěrů a to dle sumy poskytnutých úvěrů. V tomto případě je pořadí odlišné od předchozího grafu. Větší zastoupení mají spíše bankovní instituce. Jak již bylo zmíněno, je tomu tak, že bankovní společnosti poskytují spíše úvěry na vyšší částky, než je tomu u nebankovních společností. Nejvyšší sumu úvěrů poskytla Česká spořitelna, na dalším místě jsou GE Money Bank, Hypoteční banka a Komerční banka. Nejvyšší podíl v zastoupení nebankovních institucí zastává společnost Cetelem a Home

Credit. V grafu je uvedeno také jen prvních 20 společností s nejvyšším podílem, ostatní společnosti nepřesáhly podíl 0,56 %. Nejvyšší průměrná částka na jednoho dlužníka připadá na Českou spořitelnu a u nebankovních společností na Cetelem.

Z této analýzy bankovních a nebankovních společností můžeme odvodit, že lidé si spíše zažádají o půjčku u nebankovní společnosti, u nebankovních společností mají vyšší šanci na poskytnutí, neboť se nevyžaduje takové prověření jako u bank.

6.1.3. Analýza profilu dlužníka

Tato analýza byla zaměřena na jednotlivé dlužníky ze zkoumaného vzorku. Všechny 300 vzorků bylo podrobně prozkoumáno. Zjištěné hodnoty byly rozepsány do tabulky, která byla rozdělena na počet poskytnutých úvěrů, poskytnutá výše úvěrů, průměrná výše úvěru, počet úvěrů od bankovních a nebankovních společností, průměrná doba, která uplyne od poskytnutí úvěru do roku podání insolvenčního návrhu a četnost výskytu úvěrů od společností.

Následující tabulka obsahuje souhrnné hodnoty všech dlužníků.

Tabulka 4: Souhrnné hodnoty dlužníků

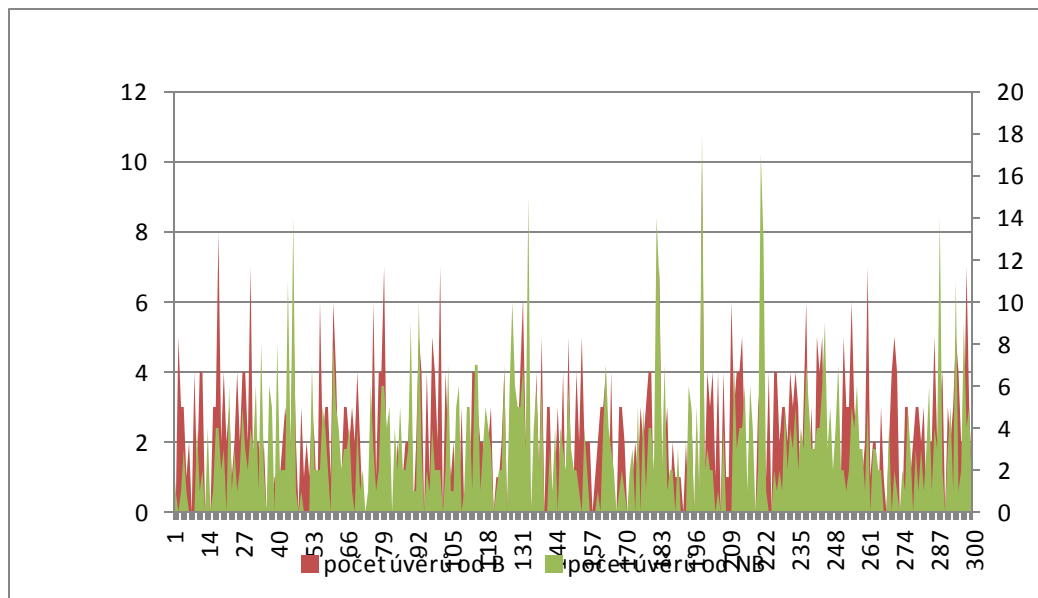
Počet dlužníků	300	
Na jednoho dlužníka v průměru připadá	6	úvěrů
Průměrně půjčeno na jednoho dlužníka	564 276	Kč
Průměrný počet úvěrů od bankovních institucí připadající na jednoho dlužníka	3	úvěrů
Průměrný počet úvěrů od nebankovních institucí připadající na jednoho dlužníka	4	úvěry
Průměrná doba od poskytnutí spotř. úvěru do doby zahájení insolvenčního řízení	4	let
Min. doba od poskytnutí spotř. úvěru do doby zahájení insolvenčního řízení	0	let
Max. doba od poskytnutí spotř. úvěru do doby zahájení insolvenčního řízení	13	let

Zdroj: vlastní zpracování

Dlužníci si brali úvěry v různých podobách, v podobě revolvingového úvěru, kontokorentního úvěru či klasického spotřebitelského úvěru. Částky úvěrů se pohybovaly od 1000 Kč až po vyšší statistické částky.

Následující graf vyobrazuje počty úvěrů, jednotlivých dlužníků, poskytnutých od bankovních i nebankovních společností.

Graf 10: Počty úvěrů od bankovních a nebankovních společností

Zdroj: vlastní zpracování

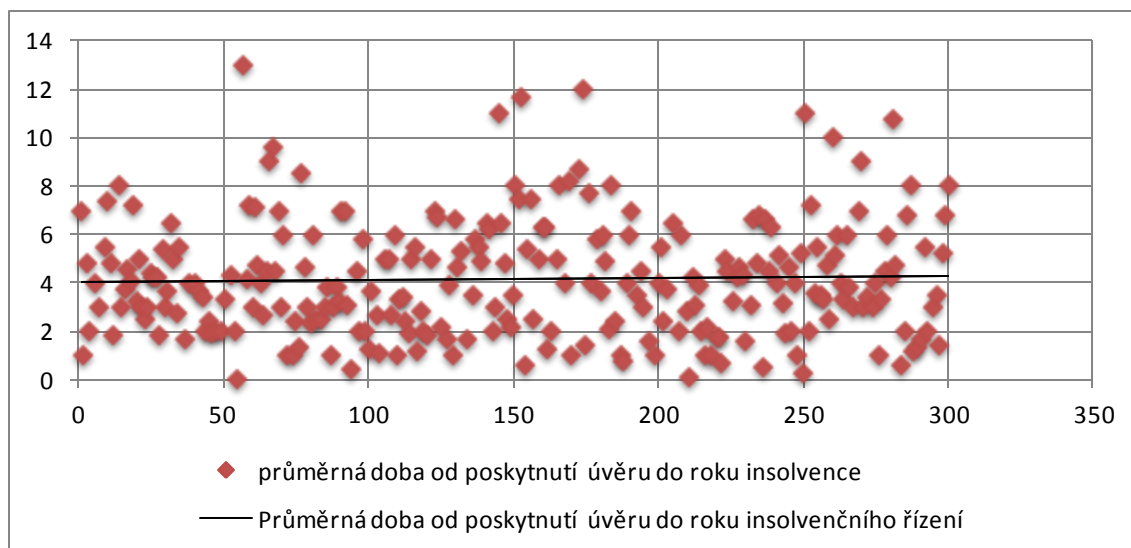
Počet úvěrů, které si dlužník vzal, se pohybuje v rozmezí od jednoho do 28 úvěrů. Na jednoho dlužníka v průměru připadá 6 úvěrů, v průměrné výši 564 276 Kč. Podle zjištění by si dlužník vzal 3 úvěry od banky a 4 úvěry od nebankovní instituce. Nejvíce závazků u nebankovní společnosti měl dlužník v počtu 18, avšak částky se pohybovaly od 1000 do 15 000 Kč.

Spotřebitelské úvěry od společností, jež se nejvíce opakovaly, byly spíše od nebankovních společností. Nejvyšší četnost se opakovala u nebankovní společnosti Home Credit, Provident a Cetelem, kde se ve vzorku tyto úvěry opakovaly jednou až pětkrát. U bankovních úvěrů byla nejvyšší četnost u společnosti GE Money Bank a Česká spořitelna, kde se nejvíce jednalo o kontokorentní úvěry a kreditní karty.

Co se týče doby, která uplynula od roku poskytnutí úvěru do roku podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení, se u jednotlivých dlužníků pohybuje v intervalu od 0 do 13 let. Průměrná doba činí 4 roky, než se dlužník stane neschopným splácet své závazky.

Následující graf vyobrazuje doby, které uplynou od roku poskytnutí úvěru do doby podání návrhu na insolvenčního řízení.

Graf 11: Průměrná doba od poskytnutí úvěru do roku insolvence

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce dlužníků, podle zjištěných dat, se do insolvence dostává během 2 až 6 let. Opakovaly se i případy, kdy neuběhl ani rok od poskytnutí úvěru a dlužník se stal neschopným splácet své dluhy. Tyto případy byly převážně u těch dlužníků, kteří si brali půjčky od nebankovních společností.

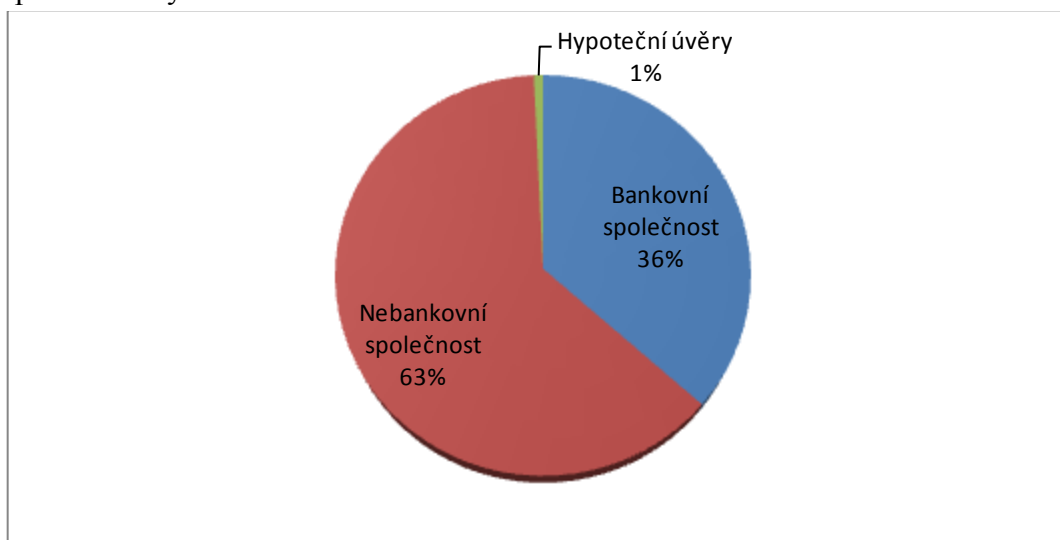
6.2. Analýza spotřebitelských úvěrů a tím související insolvence FO v roce 2014

Jak v roce podání insolvenčního návrhu 2013, tak i v roce 2014 byly provedeny analýzy spotřebitelských úvěrů od bankovních a nebankovních institucí a analýza profilu dlužníka, kde se opět vycházelo ze vzorku 300 dlužníků.

6.2.1. Obecná analýza bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů

Spotřebitelské úvěry byly rozděleny podle institucí poskytujících úvěry, to znázorňuje následující graf.

Graf 12: Podíl bankovních a nebankovních společností na celkovém počtu poskytnutých spotřebitelských úvěrů

Zdroj: vlastní zpracování

Dlužníkům, kteří podali insolvenční návrh v roce 2014, banky celkem poskytly 2036 úvěrů v celkové výši 127 025 434 Kč. Bankovní společnosti se na celkovém počtu smluv podíleli 36 % v počtu 744 úvěrů a na nebankovní společnosti připadá podíl 63 % v počtu 1277 úvěrů. Hypoteční banky poskytly celkem 15 úvěrů a na celku se podílejí 1 %. I v tomto případě nebankovní společnosti poskytovaly více spotřebitelských úvěrů.

Jak vysoký průměrný úvěr poskytnutý bankovní či nebankovní společností a průměrný úvěr připadající na jednoho dlužníka je uveden v následující tabulce.

Tabulka 5: Průměrné hodnoty spotřebitelských úvěrů

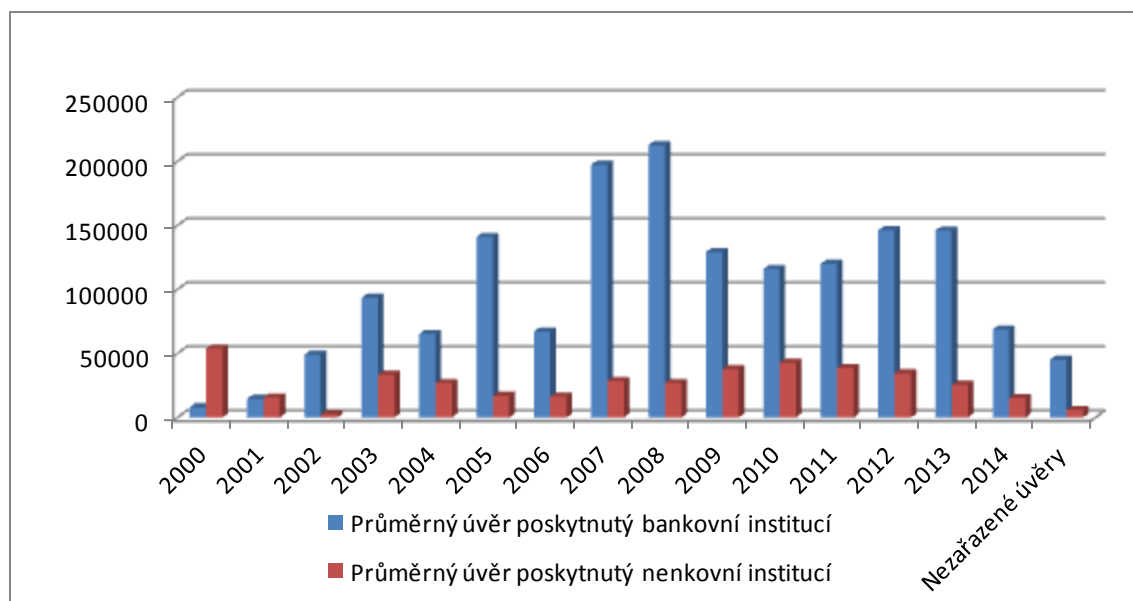
Typ společnosti	Průměrný úvěr	Průměrně na dlužníka
Celkem úvěrů	62 390	423 418
Bankovní společnost	120 212	298 125
Nebankovní společnost	21 300	90 665
Hypoteční úvěry	692 567	34 628

Zdroj: vlastní zpracování

V analyzovaných vzorcích bankovní společnosti poskytly 744 úvěrů ve výši 89 437 465 Kč, průměrný úvěr činí 120 212 Kč a průměrný úvěr připadající na jednoho dlužníka 298 125 Kč. Nebankovní společnosti poskytly celkem 1 277 úvěrů v částce 27 199 469 Kč. U dlužníků bylo zjištěno 15 poskytnutých hypoték ve výši 10 388 500 Kč, v průměru jedna hypotéka na jednoho dlužníka vychází v částce 34 628 Kč a průměrná hypotéka na částku 692 267 Kč.

Následující dva grafy znázorňují průměrně poskytnuté úvěry s členěním na bankovní a nebankovní a to v rozdělení podle roku poskytnutí úvěru.

Graf 13: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních společností podle roku poskytnutí úvěru

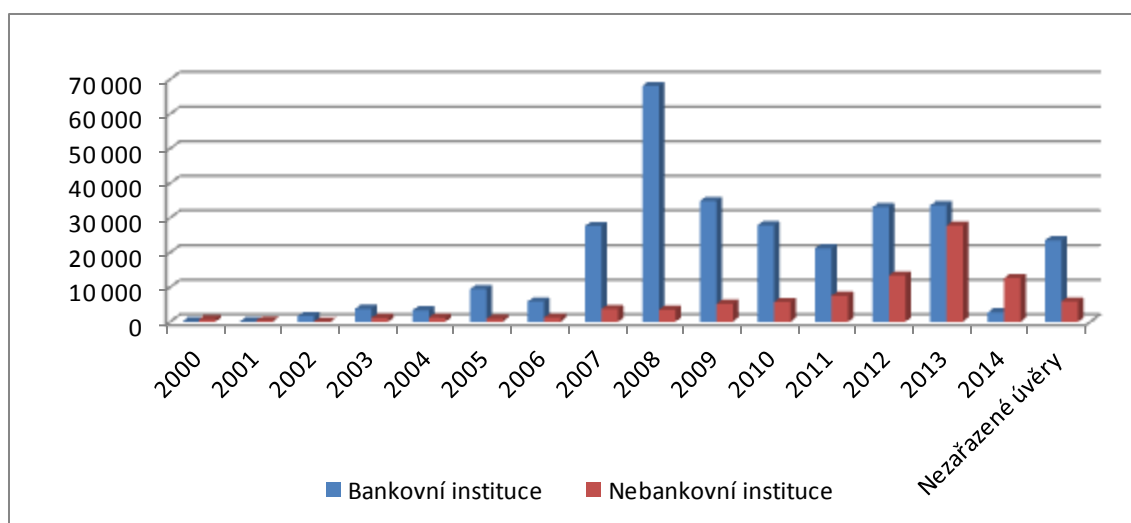

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvyšších hodnot dosahovaly průměrné úvěry u bankovních společností v roce 2007 a 2008. V roce 2007 bankovní společnosti poskytly úvěry za 8 292 445 Kč v počtu 42, naproti tomu nebankovní společnosti v roce 2007 poskytly úvěry za 1 088 395 Kč v počtu 38. V roce 2008 si dlužníci od bankovních společností půjčili celkem 20

410 420 Kč v počtu 96. Nebankovní společnosti poskytly 38 úvěrů za 1 028 910 Kč. Úvěry, jež nejsou zařazeny k roku poskytnutí se u bankovních společností objevily 156x v hodnotě 7 054 000 Kč, průměrný úvěr činí 45 218 Kč. Nezařazené úvěry u nebankovních společností byly ve výši 1 756 514 Kč v počtu 295, a v průměru vychází 5 954 Kč. Hypoteční úvěry se pohybovaly v průměru kolem částky 600 000 Kč.

Graf 14: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů připadající na jednoho dlužníka

Zdroj: vlastní zpracování

Průměrné úvěry připadající na jednoho dlužníka u bankovních společností v jednotlivých uvedených letech převyšují průměrné úvěry u nebankovních společností. Nejvyšších průměrných hodnot úvěrů od bank je dosahováno v roce 2008, na jednoho dlužníka v roce 2008 v průměru připadá 68 035 Kč, u nebankovních společností je průměrná hodnota 3 430 Kč. Podobných hodnot je dosahováno v roce 2013, kdy úvěr od bankovní společnosti na jednoho dlužníka činí 33 580 Kč a u nebankovních 27 748 Kč. Průměrný hypoteční úvěr připadající na jednoho dlužníka se pohybuje kolem 3 000 Kč.

Obecná analýza ukázala, že jak u sledovaného roku 2013, tak u roku 2014, vyšší počet úvěrů poskytují nebankovní společnosti, avšak bankovní společnosti i přes nižší počet poskytnutých úvěrů poskytují vyšší částky.

6.2.2. Podrobnější analýza bankovních a nebankovních společností poskytující spotřebitelské úvěry

V analýze byl proveden průzkum společností poskytujících spotřebitelské úvěry u dlužníků s podáním insolventního návrhu v roce 2014. Následující tabulka obsahuje všechny společnosti, které se ve zkoumaném vzorku objevily, počty a výše úvěrů, které poskytly a průměrné hodnoty.

Tabulka 6: Žebříček společností poskytující úvěry

Společnost	Počet poskytnutých úvěrů	Suma poskytnutých úvěrů	Průměrně poskytnuto	Průměrně poskytnuto na dlužníka
GE Money Bank, a.s.	280	23 716 095	84 700	79 054
Provident Financial s.r.o.	250	3 850 000	15 400	12 833
Česká spořitelna, a.s.	213	29 200 029	137 089	97 333
Home Credit a.s.	183	6 262 577	34 222	20 875
Cetelem ČR, a.s.	111	5 549 008	49 991	18 497
JET Money s.r.o.	101	1 523 514	15 084	5 078
Profi Credit Czech a.s.	96	1 799 018	18 740	5 997
essox s.r.o.	72	1 241 169	17 238	4 137
Komerční banka a.s.	56	6 950 000	124 107	23 167
čsob a.s.	54	2 914 445	53 971	9 715
Raiffeisen Bank a.s.	50	13 051 547	261 031	43 505
Fair Credit International, SE	38	348 500	9 171	1 162
COFIDIS	37	815 999	22 054	2 720
Door Financial a.s.	36	495 434	13 762	1 651
citibank	33	1 377 000	41 727	4 590
Ferratum Czech s.r.o.	30	121 800	4 060	406
Friendly Finance s.r.o.	29	164 100	5 659	547
EC Financial services, a.s.	28	390 000	13 929	1 300
Help Financial s.r.o.	28	321 000	11 464	1 070
UniCredit Bank a.s.	18	1 805 173	100 287	6 017
Tommy Stachi, s.r.o.	15	448 000	29 867	1 493
Stavební spořitelna české spořitelny	15	5 479 000	365 267	18 263
Creamfinance Czech, s.r.o.	15	72 504	4 834	242
mBank S.A., o.s.	11	130 000	11 818	433
Via sms s.r.o.	11	33 700	3 064	112
TaC Domov, s.r.o.	10	41 000	4 100	137

ZaploFinance s.r.o.	10	64 460	6 446	215
Českomoravská stavební spořitelna a.s.	10	5 280 000	528 000	17 600
wustenrot hypoteční banka a.s.	9	3 376 000	375 111	11 253
Net Credit s.r.o.	8	29 000	3 625	97
Finspace s.r.o.	8	27 000	3 375	90
Dollar Financial Czech Republic, s.r.o.	8	29 000	3 625	97
AN EURO Group, s.r.o.	7	20 000	2 857	67
Bankerat a.s.	6	75 000	12 500	250
Hypotecni banka, a.s.	6	7 012 500	1 168 750	23 375
Kredito24	6	23 989	3 998	80
O.K.V. leasing, s.r.o.	6		0	0
VATAonline	6	18 997	3 166	63
Credium a.s.	5	245 000	49 000	817
V6 Profit spol. s.r.o.	4	14 500	3 625	48
SIM půjčka s.r.o.	4	13 000	3 250	43
Perfect Money, s.r.o.	4	10 500	2 625	35
Kouzelná půjčka s.r.o.	4	18 500	4 625	62
Český triangel, a.s.	4	17 454	4 364	58
Casper Consumer Finance a.s.	4	620 000	155 000	2 067
C.C. leasing s.r.o.	4	22 000	5 500	73
Beneficial Finance a.s.	3	41 000	13 667	137
Everyday Finance s.r.o.	3	4 000	1 333	13
Finpomoc, s.r.o.	3		0	0
MyCzechRepublicinfo.com s.r.o.	3	10 999	3 666	37
VITACREDIT s.r.o.	2	334 000	167 000	1 113
Úvěrový servis s.r.o.	2	33 000	16 500	110
Supermoney s.r.o.	2	3 000	1 500	10
smart hypo s.r.o.	2	670 000	335 000	2 233
Simple Money Service s.r.o.	2	2 000	1 000	7
RM investing group s.r.o.	2	9 000	4 500	30
Rilex Traders, a.s.	2	50 000	25 000	167
Oberbank AG	2		0	0
Net Invest group s.r.o.	2	4 000	2 000	13
NB Profi s.r.o.	2		0	0
Miracon s.r.o.	2	3 000	1 500	10
KVB Finance s.r.o.	2	2 000	1 000	7
Kontex Trade International s.r.o.	2	15 000	7 500	50
JKL Business a Credit Company s.r.o.	2	0	0	0
HM Capital Partners s.r.o.	2	35 000	17 500	117
HK Investment s.r.o.	2	60 000	30 000	200

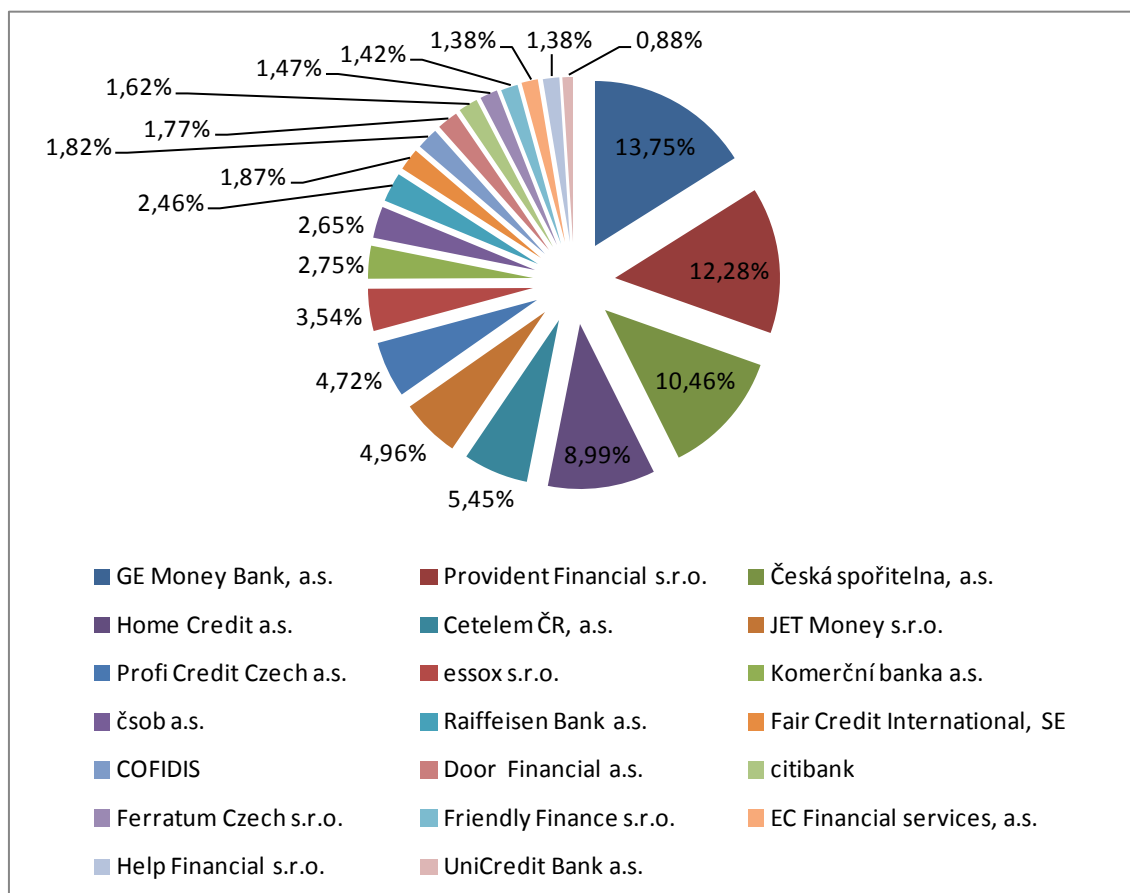
Finfast s.r.o.	2	9 000	4 500	30
Fast Credit s.r.o.	2	93 000	46 500	310
Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG	2		0	0
Emporo czech company, s.r.o.	2	16 000	8 000	53
CreditOn, s.r.o.	2	18 400	9 200	61
Berpůjčku s.r.o.	2	1 000	500	3
BB Finance Czech s.r.o.	2	13 000	6 500	43
Air bank	2	228 000	114 000	760
Acema Credit Czech a.s.	1	200 000	200 000	667
ACM Money a.s.	1		0	0
ANO spotřební družstvo	1	15 000	15 000	50
Aralon Continental S.A	1		0	0
Bohatý strýček, s.r.o.	1		0	0
Camargo consulting s.r.o.	1	15 000	15 000	50
CFIG SE	1		0	0
Click Credit s.r.o.	1	4 999	4 999	17
Credico Europe a.s.	1		0	0
Credit Funding a.s.	1		0	0
Credit Money Europe s.r.o.	1		0	0
Domáci půjčky, a.s.	1		0	0
FCE Credit s.r.o.	1		0	0
Feedback s.r.o.	1		0	0
Fine Credit, a.s.	1		0	0
FloraCredit, s.r.o.	1		0	0
infraco s.r.o.	1	10 000	10 000	33
Intemotional Credit Direct Management Corporation s.r.o.	1		0	0
Koblížek Plzeň s.r.o.	1	18 000	18 000	60
komerční spořitelní a úvěrní družstvo DOMOV	1	109 400	109 400	365
Kortestona plus s.r.o.	1		0	0
Kredia s.r.o.	1		0	0
Loanis investment a.s.	1		0	0
MAFID, družstvo	1	580 000	580 000	1 933
Mafin SE	1	4 000	4 000	13
milakami, s.r.o.	1	2 250	2 250	8
Money Credit CZ s.r.o.	1	15 000	15 000	50
money24.cz a.s.	1	5 000	5 000	17
Mutuo s.r.o.	1		0	0
Omega Finacial, s.r.o.	1		0	0
Rogin Zero s.r.o.	1	20 000	20 000	67
Sberbank CZ a.s.	1	20 000	20 000	67
Solidum consult s.r.o.	1		0	0

Viva art s.r.o.	1	30 000	30 000	100
WPP Financial s.r.o.	1	9 198	9 198	31
Zebra finance s.r.o.	1	3 500	3 500	12
LBBW Bank CZ a.s.	1	250 000	250 000	833

Zdroj: vlastní zpracování

Ve vzorku bylo zjištěno celkem 111 společností poskytujících úvěry, z toho 17 bankovních a 94 nebankovních. Počty poskytnutých úvěrů se pohybovaly od 1 do 280 úvěrů v hodnotě od 1000 Kč.

Graf 15: Podíl společností dle počtu uzavřených smluv

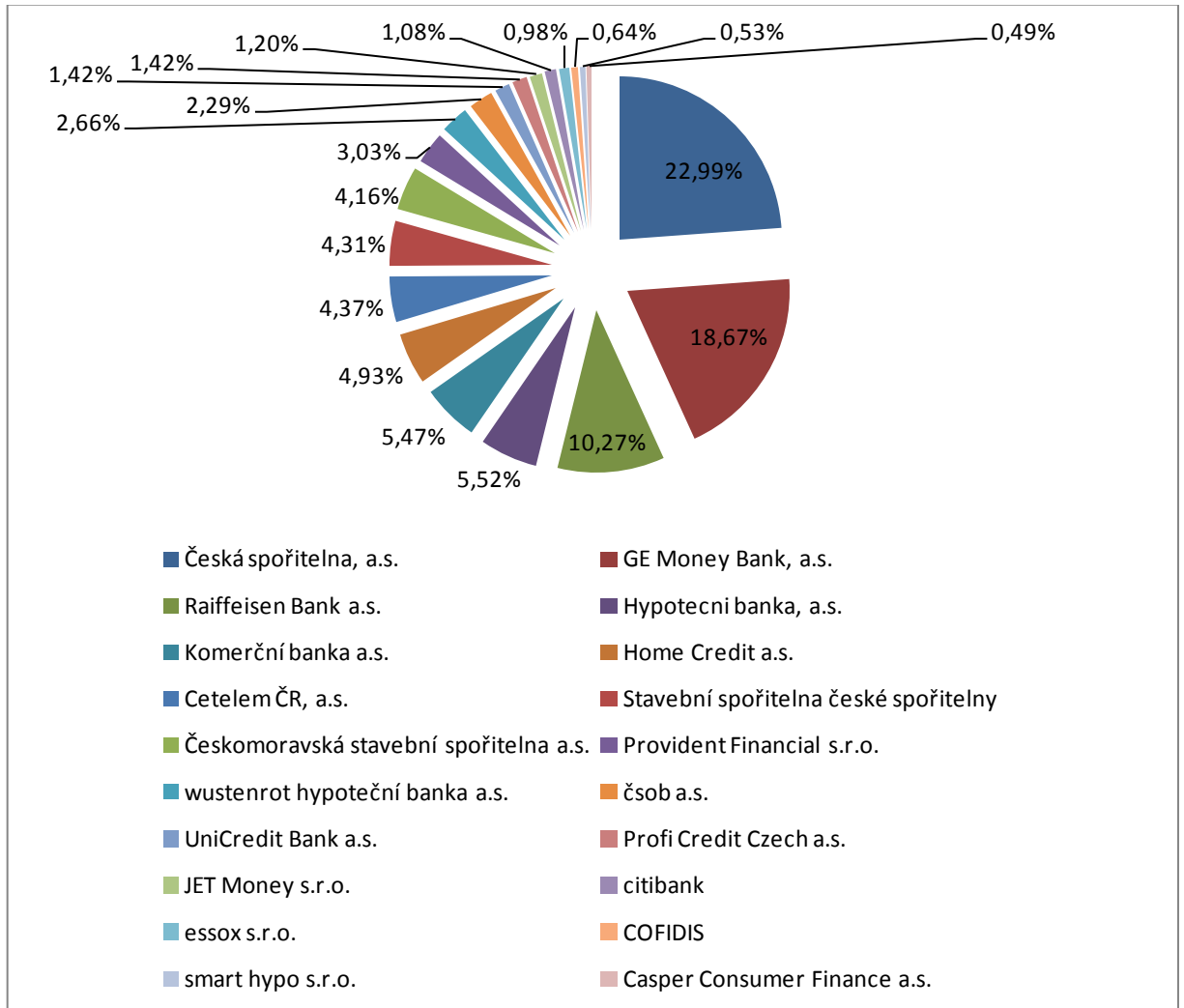

Zdroj: vlastní zpracování

V grafu je uveden výčet společností, jež se nejvíce podílely na počtu uzavřených smluv. Je uvedeno prvních 20 společností s počtem uzavřených smluv nad 18. Ostatní

společnosti se podílely na celku do 0,74 %. Největší podíl zastává bankovní společnost GE Money bank s počtem úvěrů 280, na druhém místě se umístila nebankovní společnost Provident s počtem smluv 250.

Graf 16: Podíl společností dle sumy poskytnutých úvěrů

Zdroj: vlastní zpracování

První tři místa v žebříčku společností poskytujících spotřebitelské úvěry obsadily bankovní společnosti. Česká spořitelna poskytla úvěry v celkové výši 29 200 029 Kč, v průměrné výši 137 089 Kč a na jednoho dlužníka připadá 97 333 Kč. Nebankovní společnost s nejvyšší sumou poskytnutých úvěrů 6 262 577 Kč je Home Credit, jejíž průměrný úvěr činí 34 222 Kč a na jednoho dlužníka by připadl úvěr ve výši 20 875 Kč.

Z počtu uzavřených smluv vyplývá, že lidé spíše žádají o úvěr u nebankovních společností, a to u Providentu, Home Creditu, Cetelemu.

6.2.3. Analýza profilu dlužníka

Analýza je zaměřena na vzorek dlužníků s podáním insolvenčního návrhu roku 2014. V tabulce jsou uvedeny souhrnné hodnoty připadající na jednoho dlužníka.

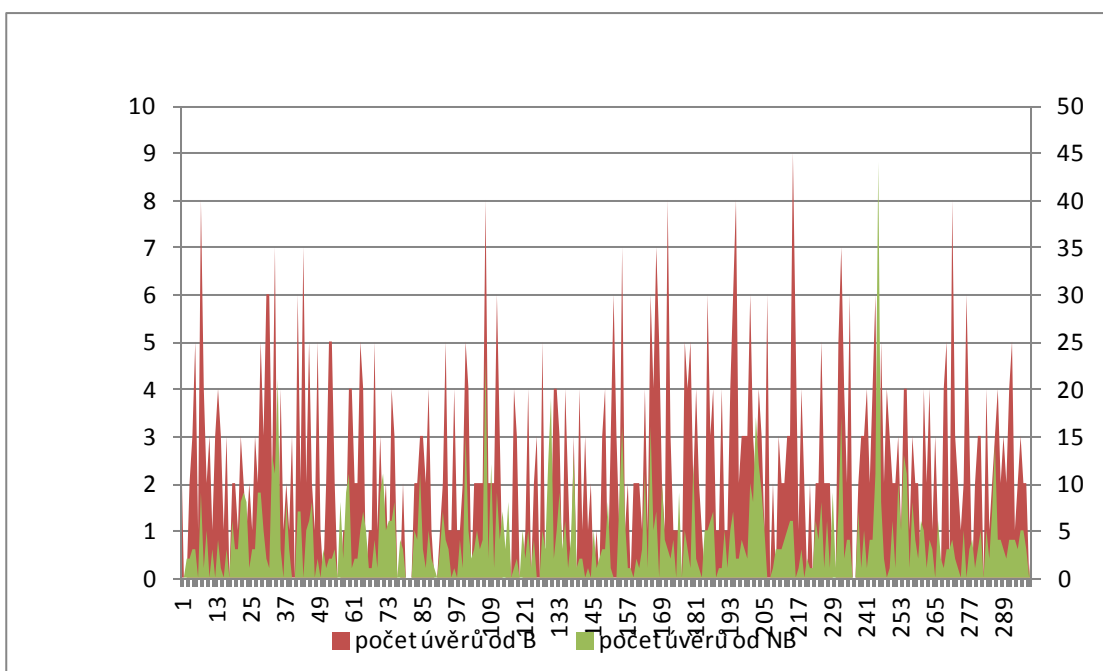
Tabulka 7: Souhrnné hodnoty dlužníků

Počet dlužníků	300	
Na jednoho dlužníka v průměru připadá	7	úvěrů
Průměrně půjčeno na jednoho dlužníka	512 522	Kč
Průměrný počet úvěrů od bankovních institucí připadající na jednoho dlužníka	3	úvěry
Průměrný počet úvěrů od nebankovních institucí připadající na jednoho dlužníka	5	úvěrů
Průměrná doba od poskytnutí spotř. Úvěru do doby zahájení insolvenčního řízení	4	roky
Min. doba od poskytnutí spotř. Úvěru do doby zahájení insolvenčního řízení	0	let
Max. doba od poskytnutí spotř. Úvěru do doby zahájení insolvenčního řízení	15	let

Zdroj: vlastní zpracování

Z celkového počtu poskytnutých úvěrů (2036) na jednoho dlužníka z analyzovaného vzorku připadá v průměru 7 úvěrů, v peněžních jednotkách na jednoho dlužníka připadá v průměru 512 522 Kč.

Graf 17: Počty úvěrů od bankovních a nebankovních společností

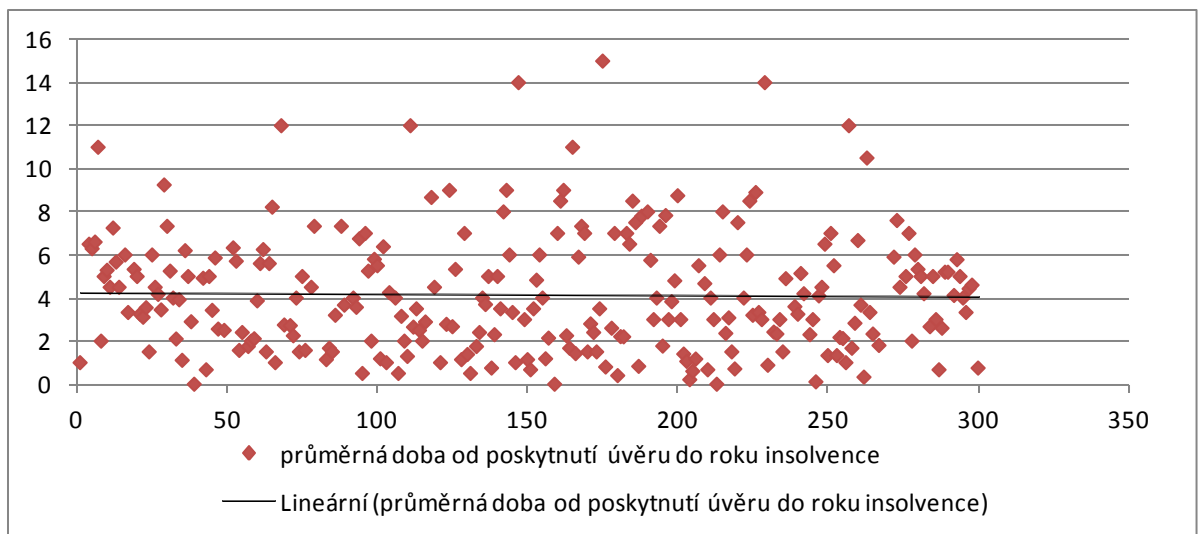
Zdroj: vlastní zpracování

Na jednoho dlužníka v průměru připadají tři úvěry od bankovní společnosti. Maximální počet úvěrů, které si jeden dlužník od bankovní společnosti vzal je 9, průměrný počet úvěrů od nebankovní společnosti je 5 úvěrů. Maximální počet úvěrů od nebankovní společnosti u jednoho z dlužníků dosáhl 44 úvěrů od různých 39 společností.

Společnosti, jenž se u jednotlivých dlužníků nejvíce opakovaly byla společnost Provident, Cetelem, Home Credit, JET Money a u bankovních institucí Česká spořitelna a GE Money Bank.

Doba, která uplynula od poskytnutí úvěru do roku podání insolvenčního návrhu u dlužníků, se pohybovala v rozmezí 0 až 15 let, v průměru by se dlužník dostal do insolvenčního řízení 4 roky od poskytnutí úvěru. V následujícím bodovém grafu jsou vyobrazeni jednotliví dlužníci a jejich průměrná doba, která uplyne od poskytnutí úvěru do podání návrhu na insolvenční řízení.

Graf 18: Průměrná doba do podání návrhu na insolvenční řízení

Zdroj: vlastní zpracování

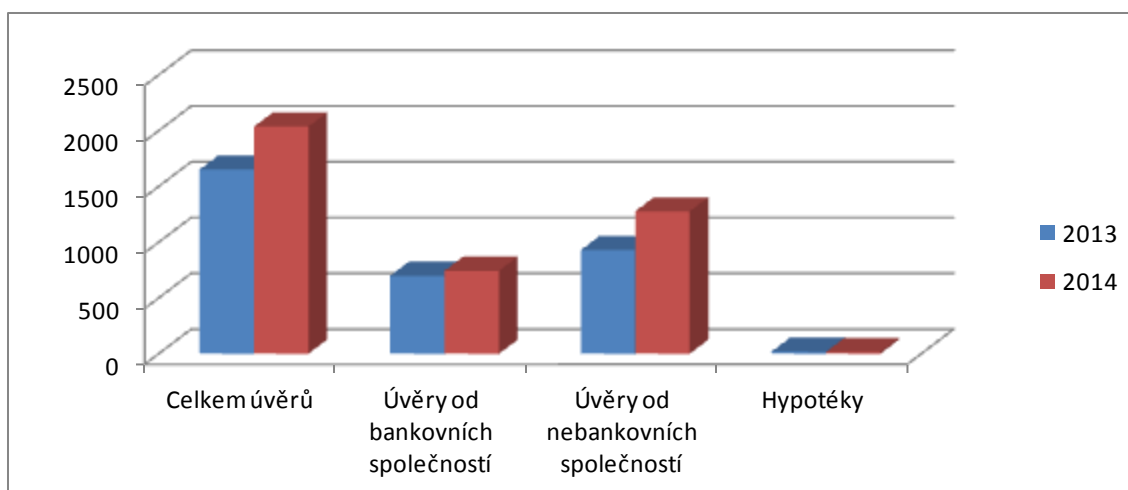
Nejvíce dlužníků se dostalo do insolvence během 1 až 5 let od poskytnutí úvěru.

6.3. Srovnání let 2013 a 2014

Byly analyzovány dva roky, ve kterých lidé podávali insolvenční návrhy, rok 2013 a rok 2014. V obou letech byla zkoumána data a následně analyzováno od obecného k podrobnějšímu.

V první řadě je předmětem zkoumání tohoto srovnání počty uzavřených smluv od bankovních a nebankovních institucí.

Graf 19: Srovnání počtu uzavřených smluv

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že lidé podávající insolvenční návrhy v roce 2014 se více zadlužovali, brali si více spotřebitelských úvěrů. Počty úvěrů v roce 2014 narostly o necelých 24 % oproti roku 2013. Velký nárůst zaznamenaly nebankovní úvěry, které se zvýšily o necelých 38 %, bankovní úvěry se zvýšily pouze o necelých 7 %. Zjištěné hypotéky ve vzorku se snížily z 18 na 15 úvěrů, došlo ke snížení o 16 %.

Ke zvýšení počtu úvěrů došlo, naproti tomu došlo ke snížení sumy poskytnutých úvěrů. Celkové úvěry se snížily o 16 527 855 Kč. Tím pádem dochází i ke snížení průměrných úvěrů a průměrných úvěrů připadající na jednoho dlužníka, to ukazuje následující tabulka.

Tabulka 8: Srovnání průměrných hodnot roku 2013 a 2014

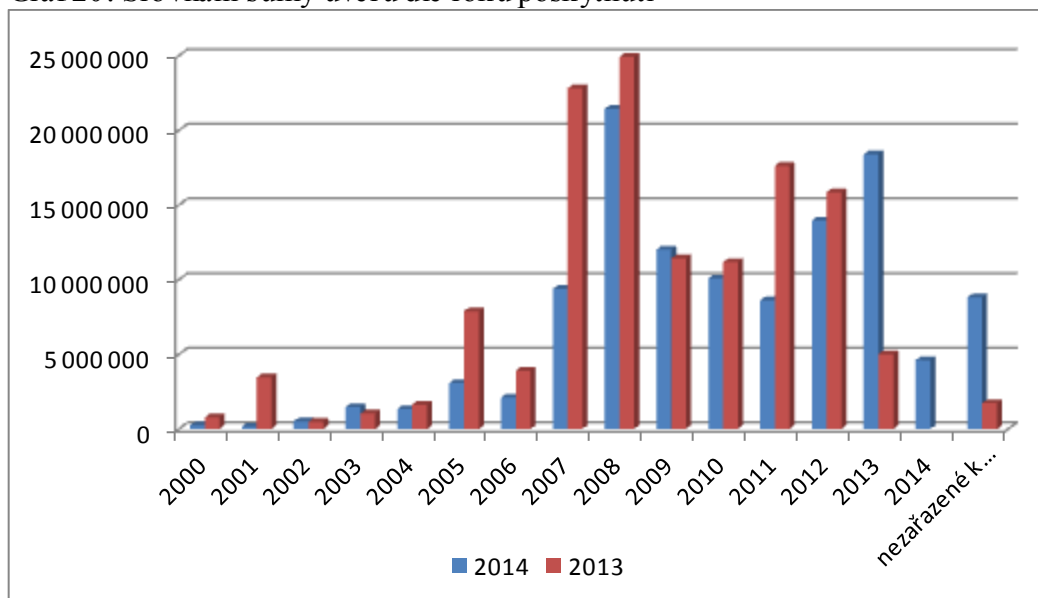
Průměrné hodnoty	2013	2014
Průměrný úvěr celkem	86 949	62 390
Průměrný úvěr od bankovních společností (dle počtu smluv)	137 137	120 212
Průměrný úvěr od bankovních společností (na jednoho dlužníka)	478 511	298 125
Průměrný úvěr od nebankovních společností (dle počtu smluv)	36 652	21 300
Průměrný úvěr od nebankovních společností (na jednoho dlužníka)	319 530	90 665

Zdroj: vlastní zpracování

Pro přehled o kolik bylo více či méně poskytnuto úvěrů poslouží následující graf, který srovnává objemy úvěrů poskytnutých dlužníkům s návrhem na insolvenční návrh 2013 a 2014.

Graf 20: Srovnání sumy úvěrů dle roku poskytnutí

Zdroj: vlastní zpracování

Dlužníkům, kteří podali insolvenční návrh 2014, byla v období 2000 až 2014 poskytnuta menší suma úvěrů, než dlužníkům, kteří podávali insolvenční návrh roku 2013.

Ve vzorku dlužníků s insolvenčním návrhem 2014 byly poskytovány spíše nebankovní úvěry v nízkých částkách, které většinou nepřesáhly sumu 20 000 Kč.

Jak je možné, že si lidé raději půjčí od nebankovních společností? Napadají mě dva důvody, člověk nedosáhne na takovou bonitu, která je vyžadována bankou a z finanční nouze se obrátí raději na nebankovní společnost a přeplatí na úvěru tisíce. Jiný důvod by mohl být takový, že nebankovní společnosti, které jsou známé lichvářstvím, přespříliš vysokým úrokem, takové být nakonec nemusí. Člověk se může dočkat i lepšího zacházení, lepších úvěrových podmínek i úrok může být nižší, než u leckteré banky. Některé bankovní úvěrové smlouvy bývají komplikované a nemusí upozorňovat na všechny sankce a poplatky. Ale i přes to jsou banky považovány za bezpečnější a seriózní poskytovatele půjček, než nebankovní sektor.

Pokud bychom srovnali doby, kdy se dlužník dostane do dluhové pasti a následně do insolvence, tak v obou případech, jak v roce podání insolvenčního návrhu 2013 i 2014, byla kratší doba u půjček od nebankovních společností. Tím, že nebankovní společnosti poskytují tzv. „ rychlé půjčky“ či mikropůjčky, které spotřebitelé využívají třeba ke splacení předchozích úvěrů, se spotřebitel dostává do větší finanční tísně a ze svého minusového hospodaření se nevymaní, spíše se rozrůstá a dlužník nemá jinou možnost, než vyhlásit osobní bankrot.

Následující tabulka obsahuje srovnání 25 společností poskytující úvěry s rozdělením na dva roky dle podání návrhu na insolventní řízení.

Tabulka 9: Srovnání bankovních a nebankovních společností

Společnost	2013	2014
GE Money Bank, a.s.	269	280
Provident Financial s.r.o.	203	250
Česká spořitelna, a.s.	192	213
Home Credit a.s.	185	183
Cetelem ČR, a.s.	107	111
JET Money s.r.o.	65	101
Profi Credit Czech a.s.	70	96
essox s.r.o.	54	72
Komerční banka a.s.	57	56
Čsob a.s.	61	54
Raiffeisen Bank a.s.	42	50
Fair Credit International, SE	5	38
COFIDIS	39	37
Door Financial a.s.	13	36
citibank	33	33
Ferratum Czech s.r.o.	26	30
Friendly Finance s.r.o.	6	29
EC Financial services, a.s.	12	28
Help Financial s.r.o.	15	28
UniCredit Bank a.s.	16	18
Tommy Stachi, s.r.o.	8	15
Stavební spořitelna české spořitelny	8	15
Creamfinance Czech, s.r.o.	2	15
mBank S.A., o.s.	9	11
Via sms s.r.o.	11	11

Zdroj: vlastní zpracování

Uvedené společnosti mají nejvyšší četnost poskytnutých úvěrů dlužníkům ze zkoumaného vzorku.

Lidé si půjčovali, půjčují a půjčovat si i nadále budou na nejrůznější věci, zadlužování domácností nadále poroste. Rostoucí počet uzavřených smluv se projevuje, jak u bankovních, tak i nebankovních společností, objem půjčovaných peněz se rok od roku zvyšuje. Žítí na dluh je zkrátka trend dnešní doby a v některých případech i nezbytná nutnost.

7. Diskuse

Jeden, dva či více spotřebitelských úvěrů a k tomu nejasné podmínky spotřebitelských smluv dostávají lidi do mnohdy nehorázných finančních potíží. Je to dáno i marketingem a propagací produktů bankovních a nebankovních společností. Například GE Money Bank vsadila na roztomilou kočičku a i další společnosti bombardují lavinou reklam, které ovlivňují spotřebitele. Nebankovní společnosti a různí lichváři profitující na úkor dlužníka a celou situaci jen zhoršují. I vývoj na trhu práce může mít negativní dopad na zadlužené spotřebitele, kteří nedrží finanční rezervy u bank ve formě vkladů, penzijních či životních pojištění nebo stavebního spoření. Vytváří se nová generace dlužníků spotřebitelských úvěrů, kterým z problémů pomůže až osobní bankrot. Vyhlášení osobního bankrotu a následné insolventní řízení je poslední záchranná brzda, jak se dostat z dluhů. Je to způsob, jak začít znovu, zaplatit za své chyby a začít žít nový život.

Trend žití na dluh, zákonitě souvisí s rostoucím počtem návrhů na oddlužení. Je třeba, aby stát zajistil kvalitní právní úpravu insolvencí a též problematiky týkající se spotřebitelských úvěrů. V následujícím období se ukáže, zda připravovaná novela zákona o spotřebitelském úvěru bude dostatečně schopna regulovat podmínky při uzavírání spotřebitelských smluv, které jsou pro dlužníka často nevýhodné.

Novela zákona o spotřebitelském úvěru má zlepšit postavení dlužníků. Zavedením přísnějších podmínek pro zprostředkovatele a poskytovatele úvěrů, především nebankovních, zajisté klesne počet institucí nabízejících úvěry. Není však vyloučeno, že díky zavedení nového zákona se rozšíří černý trh nepoctivých firem, kde mohou napáchat ještě více škod. Na druhou stranu budou mít tyto nepoctivci omezené možnosti, jak získat nové klienty, předražené půjčky nebudou moci nabízet veřejně, například skrze letáčky na zastávkách, tak jak to dělají.

8. Závěr

V první části práce, která je zaměřena na problematiku spotřebitelských úvěrů, byl popsán historický vývoj bankovníctví, poskytovatele spotřebitelských úvěrů, byl definován spotřebitelský úvěr, jeho druhy, výhody, nevýhody a základní parametry, úvěrový proces a právní úprava spotřebitelských úvěrů.

V kapitole **Analýza na trhu spotřebitelských úvěrů a jejich vývoj v posledních letech** obsahuje grafické znázornění zadlužení domácností v České republice a vývoj bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů v letech 2006 až 2014. V posledních letech dochází spíše ke klesajícímu trendu.

Hlavním cílem empirické části práce bylo zanalyzovat vývoj bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů a jejich vliv na počet insolvenčních návrhů fyzických osob v letech 2013 a 2014. Ze shromažďovaných údajů bylo zjištěno následující.

Lidé, jež podávali insolvenční návrhy 2014 se více zadlužovali. Ve vzorku podaných insolvenčních návrhů 2014 bylo zjištěno 2 036 poskytnutých spotřebitelských úvěrů, oproti roku 2013 došlo ke zvýšení počtu smluv o necelých 24 %. Velký nárůst zaznamenaly nebankovní úvěry, které se zvýšily o necelých 38 %, bankovní úvěry se zvýšily pouze o necelých 7 %. Ke zvýšení počtu úvěrů došlo, naproti tomu došlo ke snížení sumy poskytnutých úvěrů. Celkové úvěry se snížily o 16 527 855 Kč. Tím pádem dochází i ke snížení průměrných úvěrů a průměrných úvěrů připadající na jednoho dlužníka.

Při srovnání dob, kdy se dlužník dostal do insolvence, tak jak v roce podání insolvenčního návrhu 2013, tak i 2014, byla kratší doba u půjček od nebankovních společností. Při analýze profilu dlužníka byl v roce 2013 zjištěn průměrný počet úvěrů na jednoho dlužníka v počtu 6, u roku 2014 o jeden úvěr více. Avšak průměrná půjčka byla v roce 2014 nižší.

Po provedených analýzách na zkoumaných vzorcích lze konstatovat, že dlužníci se spíše dostávají do procesu insolvenčního řízení při poskytnutí nebankovních spotřebitelských úvěrů. Počet návrhů na insolvenční řízení fyzických osob se rok od roku zvyšuje, avšak tempo růstu se snižuje. Pro srovnání meziročního tempa růstu

insolvenčních návrhů byl růst mezi roky 2010/2009 149 %, mezi roky 2014/2013 bylo tempo růstu jen 2,7 %.

Spotřebitel by měl objektivně posoudit svou finanční situaci a rozumně hospodařit se svými finančními prostředky, úvěry by si měl brát jen v nejvyšší nouzi a tím se vyhnout nepříjemným situacím.

Klíčová slova: spotřebitel, dlužník, spotřebitelský úvěr, bankovní a nebankovní instituce, věřitel, závazek

9. Summary

In this thesis, the reader is familiar with the problems of consumer loans connected with insolvency petition. The thesis contains several chapters and subchapters are dedicated to consumer loans. On the basis of literature and website describes the development and history of banking, it is defined by consumer credit and its classification and the outline the most important laws. The main goal of this thesis is the analysis of consumer credit, and their effect on the number of insolvency petitions. Practical part is dedicated to free analyzes – general analysis of banking and non-banking institutions providing consumer loans and a third analysis focuses on the profile of individual borrowers. Finally, the work is a comparison and evaluation of surveyed data.

Creates a new generation of borrowers of consumer loans, which will help the problem through personal bankruptcy. Announcement of personal bankruptcy and the subsequent insolvency proceedings is the last emergency brake, how to get out of debt. It's a way to start again, to pay for their mistakes and start a new life.

Trend living in debt, inevitably linked with the growing number of proposals for debt relief. It is necessary that State ensures quality legislation insolvencies and also issues related to consumer loans. In the following period will show whether the amendment to the Act on Consumer Credit will be able to adequately regulate the conditions in consumer contracts, which are often disadvantageous to the borrower.

Key words: consumer, debtor, consumer loan, banking and non-banking institutions, creditor, obligation

10. Zdroje

Knižní zdroje:

- Černohorský, J., & Teplý, P. (2011). *Základy financí* (1. vyd.) Praha: Grada Publishing.
- Dvořák, P. (1999). *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde.
- Jakubec, I. (2013). *Stručné dějiny oborů – Obchod, bankovníctví, podnikání*. Scientia.
- Polouček, S. (2013). *Bankovníctví* (2. vydání). V Praze: C.H. Beck.
- Soukal, I., & Draessler, J. (2014). *Základní bankovní služby a asymetrie informací z hlediska spotřebitele* (První vydání). Praha: Grada.
- Šenkýřová, B. (1997). *Bankovníctví: učebnice* (1. vyd.). Praha: Grada Publishing.
- Štefán, E. (2009). *Bankovní obchody*. V Praze: Aspi.
- Zwettlerová, I. (2009). *Aktuální aspekty ochrany spotřebitele v bankovníctví*. KEY Publishing.

Internetové zdroje:

- Bankovní gramotnost. (2014). Historie českého bankovníctví. Dostupné z http://www.bankovnigramotnost.cz/gramotnost_vstup-do-banky_historie-cr
- Bučková, V. (2013). Bonita klienta – jak a proč ji banky zjišťují? Dostupné z <http://www.finance.cz/zpravy/finance/208678-bonita-klienta-jak-a-proc-ji-banky-zjistuji/>
- Buřinská, B. (2013). Splátky si můžete pojistit. Pojišťovny za vás ale zaplatí jen několik z nich. Dostupné z <http://www.novinky.cz/finance/295901-splatky-si-muzete-pojistit-pojistovny-za-vas-ale-zaplati-jen-nekolik-z-nich.html>
- Česká leasingová a finanční asociace. (2003 – 2012). ČLFA se představuje. Dostupné z <http://www.clfa.cz/index.php?textID=1>

- Česká leasingová a finanční asociace. (2003 – 2012). Charakteristika spotřebitelského úvěru. Dostupné z <http://www.cifa.cz/index.php?textID=48>
- Česká obchodní inspekce. (2013). Než si vezmete spotřebitelský úvěr. Dostupné z <http://www.coi.cz/cz/spotrebitel/prava-spotrebitele/spotrebiteleske-uvery/>
- Dumrealit.cz. (2015). Bonita klienta, jak a proč ji banky zjišťují. Dostupné z <http://www.dumrealit.cz/aktuality>
- Finanční gramotnost. (2008). Co byste měli vědět o úvěrech. Dostupné z <http://www.financnigramotnost.eu/stranka/clanky-a-informace/informace/co-byste-meli-vedet-o-uverech/25/>
- Finanční gramotnost. (2012). Způsoby splácení úvěrů. Dostupné z <http://www.nenechsedojit.cz/zpusoby-splaceni-uveru>
- Ginter, J. (2015). Půjčky nesplácí 290 tisíc Čechů. Dostupné z <http://www.novinky.cz/finance/364383-pujcky-nesplaci-290-tisic-cechu.html>
- Hájková, G. (2014). Občanský zákoník stanovuje, co je lichva. Pomůže to? Dostupné z <http://www.mesec.cz/clanky/obcansky-zakonik-stanovuje-co-je-lichva-pomuze-to/>
- Lojda, J. (2014). Insolvence pro každého: K čemu je insolvenční zákon. Dostupné z <http://www.penize.cz/dluhy/288140-insolvence-pro-kazdeho-k-cemu-je-insolvenncni-zakon>
- Ondráčková, K. & Lorencová, P. (2013). Pojištění schopnosti splácet – nutnost nebo luxus? Dostupnost z <http://finexpert.e15.cz/pojisteni-schopnosti-splacet--nutnost-nebo-luxus>
- Peníze.cz. (2000 – 2016). Spotřebitelské úvěry. Dostupné z <http://www.penize.cz/spotrebiteleske-uvery>.
- Peníze.cz. (2000 – 2016). Úrokové sazby. Dostupné z <http://www.penize.cz/urokove-sazby>
- Snadná půjčka. (2004 – 2014). Vývoj nebankovních půjček. Dostupné z <http://www.snadnapujcka.cz/vyvoj-nebankovnich-pujcek.html>
- Solidní úvěry. (2011 – 2016). Úroky a poplatky spojené s úvěrem či půjčkou. Dostupné z http://www.solidni-uvery.cz/uroky_a_poplatky/
- Zahrádka, L. & Jendželovská, K. (2015). Bič na poskytovatele spotřebitelských úvěrů aneb návrh zákona o úvěru pro spotřebitele. Dostupné

z <http://www.epravo.cz/top/clanky/bic-na-poskytovatele-spotrebitelskych-uveru-aneb-navrh-zakona-o-uveru-pro-spotrebitele-98657.html>

Zákony:

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru

Informační systémy:

- Insolvenční rejstřík

11. Seznam tabulek a obrázků

Seznam grafů:

Graf 1: Vývoj jednotlivých typů úvěrů

Graf 2: Vývoj nebankovních spotřebitelských úvěrů

Graf 3: Vývoj bankovních spotřebitelských úvěrů v tis. Kč

Graf 4: Vývoj insolvenčních návrhů v ČR

Graf 5: Podíl bankovních a nebankovních společností na celkovém počtu poskytnutých spotřebitelských úvěrů

Graf 6: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních společností podle roku poskytnutí úvěru

Graf 7: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů připadající na jednoho dlužníka

Graf 8: Podíl společností dle počtu uzavřených smluv

Graf 9: Podíl společností dle sumy poskytnutých úvěrů

Graf 10: Počty úvěrů od bankovních a nebankovních společností

Graf 11: Průměrná doba od poskytnutí úvěru do roku insolvence

Graf 12: Podíl bankovních a nebankovních společností na celkovém počtu poskytnutých spotřebitelských úvěrů

Graf 13: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních společností podle roku poskytnutí úvěru

Graf 14: Průměrné hodnoty bankovních a nebankovních spotřebitelských úvěrů připadající na jednoho dlužníka

Graf 15: Podíl společností dle počtu uzavřených smluv

Graf 16: Podíl společností dle sumy poskytnutých úvěrů

Graf 17: Počty úvěrů od bankovních a nebankovních společností

Graf 18: Průměrná doba do podání návrhu na insolventní řízení

Graf 19: Srovnání počtu uzavřených smluv

Graf 20: Srovnání sumy úvěrů dle roku poskytnutí

Seznam tabulek:

Tabulka 1: Vývoj počtu smluv uzavírající nebankovní spotřebitelské úvěry

Tabulka 2: Průměrné hodnoty spotřebitelských úvěrů

Tabulka 3: Žebříček společností poskytující úvěry

Tabulka 4: Souhrnné hodnoty dlužníků

Tabulka 5: Průměrné hodnoty spotřebitelských úvěrů

Tabulka 6: Žebříček společností poskytující úvěry

Tabulka 7: Souhrnné hodnoty dlužníků

Tabulka 8: Srovnání průměrných hodnot roku 2013 a 2014

Tabulka 9: Srovnání bankovních a nebankovních společností